

TRONDHEIM KOMMUNE

ÅRSRAPPORT

2017

INNHOOLD

Året 2017	S.3
1. Tiltaket i 2017	S.4
Gartnerhaugen – en beskrivelse	S.4
Avvikling av institusjonsdrifta	S.5
2. Fokusområder	S.11
Miljøterapi i hjemmet – på barnets og foreldrenes premisser	S.11
Nettverksmøter/åpne dialoger	S.13
Møteplassen	S.14
Enslige mindreårige flyktninger	S.15
Husvert - svaret på alt?	S.17
Samarbeid med andre kommuner	S.18
Artikkel i Norges Barnevern	S.18
3. Bruken av Gartnerhaugen, 2017 i tall	S.19
Hvem er ungdommene på Gartnerhaugen?	S.20
Alder	S.20
Bosituasjon før oppstart av tiltaket	S.20
Ungdommenes dagtilbud	S.21
Hvilke bydeler har bestilt Gartnerhaugen?	S.21
Varighet på tiltaket	S.21
4. Gartnerhaugen sett utenfra	S.22
Brev fra Bodø Barneverntjeneste	S.23
Brev fra BUP klinikk	S.23
Brev fra Barnevernsvakta	S.24
Brev fra BFT Heimdal	S.24
5. Etterord fra avdelingsleder	S.25
Artikkel fra tidsskriftet Norges Barnevern	S.26

Året 2017

2017 har vært et innholdsrikt og krevende år for Gartnerhaugen. Vi har vært gjennom store endringer både organisatorisk, faglig og bygningsmessig. 1. juli ble institusjonen nedlagt og erstattet av et bofellesskap for ungdom i barnevernet. I den forbindelse ble det bestemt at vi skulle bygge om arealene, slik at vi fikk plass til ni ungdommer i bofellesskapet (tidligere seks i institusjonen). Kontorarealene ble mindre og noen av oss måtte flytte i brakke på plena, andre inn på kjøkkenet. Det er ikke tvil om at det i perioder var kaotiske tilstander på Haugen, med håndverkere, ungdommer og ansatte som alle hadde sine prosjekter -med og uten lyd.... Parallelt med de fysiske endringene hadde vi også en stor økning på antall ungdommer vi jobbet med. Vi utviklet også nye måter å jobbe på; med Møteplassen og Dialogisk praksis i barnevernet.

I denne årsrapporten forsøker vi å speile året 2017 for Gartnerhaugen. Vi har hentet inn stemmer fra ungdommer, oppdragsgivere, samarbeidspartnere og fra ansatte på Gartnerhaugen, og tror at disse til sammen kan gi et bilde av hvem vi er, hva vi har gjort og hva vi står for.

Jørn Are Aune

Jørn Are Aune
avdelingsleder

1

TILTAKET I 2017

**GARTNERHAUGEN
– EN BESKRIVELSE****Gartnerhaugen Hjemme**

Gartnerhaugen HJEMME er for ungdom mellom 14-20 år som bor hjemme med en eller begge foreldre. Ungdom som bor hjemme kan oppleve at kontakten med familie og venner er vanskelig. Dette kan ofte stå i veien for at man får til det man vil i livet. Noen synes det er vanskelig å gå på skolen. Noen er ensomme og opplever at ingen forstår. Mange ungdommer som vi har hatt kontakt med lurer på om de kan fortsette å bo sammen med foreldrene sine. Vi ønsker å hjelpe til, slik at de kan det.

Gartnerhaugen Inne

Gartnerhaugen INNE er et tilbud for ungdom som er i alderen 16-20 år som skal ta det første skrittet ut i voksenverdenen. Noen av ungdommene som flytter inn hos oss har bodd hjemme hos foreldrene sine, noen har bodd i fosterhjem og noen har bodd på institusjoner andre steder i landet. Felles for alle ungdommene hos oss er at de har et ønske om å flytte for seg selv, men årsakene til dette er mange og ulike. Mange av de ungdommene som flytter inn hos oss har levd livene sine under forhold som har vært vanskelige og de har behov for trygghet og omsorg. Noen ungdommer har ingen voksne de kan bo med og må lære seg å bo alene, andre har funnet ut at de vil få et bedre forhold til familien sin ved å flytte ut. Før 1. juli var ungdommene i Gartnerhaugen Inne definert som institusjonsplassert. Etter 1. juli ble tilbudet hjemlet som et frivillig hjelpetiltak (bofelleskap).

Gartnerhaugen Ute

Gartnerhaugen UTE er et tilbud til ungdom som bor eller skal flytte inn i egen bolig. Målgruppen

er ungdom mellom 16 og 23 år, som ønsker å samarbeide med voksne, der man har fokus på det å bo for seg selv. Kanskje de aldri har bodd alene før, og trenger noen voksne som kan gå de første skrittene sammen med seg. Det handler om å lære seg å ta vare på leiligheten sin, skape det hyggelig rundt seg, lage mat, ha en ok døgnrytme og å ha sin egen økonomi med ansvar for handling osv. Kanskje kan de mye av dette fra før, men trenger at det er voksne i nærheten for at de skal føle seg trygge.

For å løse dette mangfoldige oppdraget har Gartnerhaugen ulike team som har ulike kompetanse og fokus.

Flexiteamet

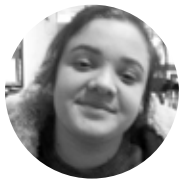
Flexiteamet har i 2017 bestått av teamkoordinator, husvertkoordinator, 2-3 miljøterapeuter i 100% stilling og 8-9 miljøterapeuter i 20-30%-stillinger. Vi har til enhver tid hattcoppfølging av ca. 30-35 ungdommer. Rundt halvparten av disse bor hjemme hos sine foreldre eller i fosterhjem og målet med arbeidet er da å unngå at ungdommen må flytte hjemmefra. De øvrige ungdommene bor i egen bolig, noen forsterket med husvert.

Haugenteamet

Haugenteamet består av 15 miljøterapeuter som jobber i turnus. Teamet ivaretok omsorgen for ungdommene på Gartnerhaugen Inne-institusjonsplassene på Gartnerhaugen. Da institusjonen endret funksjon til bofelleskap, fikk teamet ansvar for dette. I tillegg følger teamet opp ca 25 ungdommer i egen bolig. Mange av disse har først bodd i institusjonsdelen/bofelleskapet.

Familie- og nettverksterapeuter

Ungdommene som kommer til Gartnerhaugen lever i eller har levd i relasjoner som har vært

LULU

ELIN REE

LARS ERIK
KRISTIANSENLARS
MOSTAD

problematiske, vanskelige eller utfordrende i større eller mindre grad. Gartnerhaugen tenker at et samarbeid med ungdommen og deres nære relasjoner kan være avgjørende for å få til ønsket utvikling hos den enkelte. Gartnerhaugen inviterer derfor foreldre, foresatte, fosterforeldre og andre viktige personer til samtaler. Disse samtalene ledes av familie- og nettverksterapeuter. Vi kaller møtene nettverksmøter eller familiesamtaler.

Skoleansvarlig

Gartnerhaugen ønsker å øke suksessallet for ungdommer i skole/dagtilbud. Vi har derfor en egen skoleansvarlig som har et særansvar for å sikre at vi har hatt et høyt fokus på skole og dagtilbud for de rundt 120 ungdommene Gartnerhaugen har fulgt opp i 2017. Skoleansvarlig skal sikre et tettere samarbeid med den videregående skolen. Han følger både den enkelte ungdoms utvikling i samarbeid med miljøterapeutene og han har et fokus på "system-samarbeidet" mellom videregående skole og barnevern.

AVVIKLING AV INSTITUSJONSDRIFTA

Av: Jan Melting

Fram til sommeren 2017 var deler av drifta ved Gartnerhaugen definert som institusjonsplasser etter avtale med staten ved Bufetat. Fra sommeren av ble disse plassene omdefinert til botilbud for ungdom i bofellesskap. Hele eller deler av drifta på Gartnerhaugen hadde da vært definert som institusjon siden oppstarten av tiltaket høsten 2002.

Hvordan historien om nedleggelsen av institusjonen fortelles, avhenger av hvem som

forteller den. Vi har derfor snakket med ulike aktører som på hver sin måte har sin historie om dette. Disse er:

- Lulu, ungdom som bodde på Gartnerhaugen i 2017.
- Lars Mostad i rådmannens fagstab, som tok beslutningen.
- Jannicke Borgestrand i barneverns-administrasjonen, Midtbyen bydel, som i alle disse årene har bestilt institusjonsplasser til ungdommer i bydelen.
- Lars Erik Kristiansen og Elin Ree i Bufetat, som fram til sommeren 2017 hadde en avtale med Trondheim kommune om institusjonsdrift ved Gartnerhaugen.

Om hvilken funksjon institusjonsplassene ved Gartnerhaugen har hatt i disse nesten 15 årene?

Vi tar først en prat med Lulu, som bodde på Gartnerhaugen i fjor. Da hun flyttet inn på Gartnerhaugen, hvordan merket hun at det var en institusjon?

Lulu: Det var mye oppfølging. Jeg tror jeg fikk besøk 3-4 ganger om dagen de første ukene, bare for at de ville sjekke hvordan det gikk. Alle ville hilse på meg og se på rommet mitt og sånt. Og så var det vekking for at jeg skulle komme meg opp til skolen. I tillegg var jeg mer sammen med personalet på deres område, for å se på TV eller... En gang jeg var syk da var jeg mye der, jeg var slapp og satt bare i hjørnesofaen. Der satt jeg og så TV mens de andre spiste frokost og sånn. Jeg kunne ta kontakt når som helst, det var alltid noen som var ledig, som ville spille brettspill eller noe sånt. Det var mange folk og nye folk hele tida, men jeg synes det var spennende. Etter hvert ble jeg kjent med alle sammen, så da var det enda mer gøy.

Du har bodd på en annen institusjon før. Hva var forskjellen på den institusjonen og Gartnerhaugen?

Lulu: En stor forskjell er at dere ikke bor sammen med oss. Jeg hadde min egen greie. Det var mye oppfølging, men jeg trengte ikke å se dere hele tida, jeg kunne ta meg pause når jeg ville. Og så var det regler, men det hadde ikke så store konsekvenser om vi brøt dem. Det var mer snakking om det og litt sånn... heller enn at vi mista penger. På den forrige institusjonen var det store konsekvenser av små handlinger. På Gartnerhaugen bestemte jeg mer selv. Jeg kunne være ute så lenge jeg ville, jeg måtte bare si ifra hvem jeg var sammen med og når jeg skulle komme hjem, men jeg kunne ta valget selv. Det var mye mer fleksibelt for min del.

Jannicke i barnevernadministrasjonen, Lars Erik og Elin i Bufetat og Lars i rådmannens fagstab deler også sitt blikk på hva Gartnerhaugen har vært med oss.

Jannicke: Det har vært et veldig fint tilbud til Trondheim kommune. Det er nært og jeg synes det har vært godt å ha en institusjon som har jobbet såpass bredt. Gartnerhaugen har hatt en bred og god kompetanse, ikke bare på institusjonsdrift, men har også kunnet tilby andre tjenester. Da tenker jeg på tilbudet om miljøterapeuter og at en har kunnet koble på andre deler av Gartnerhaugen i tillegg. Det som er så fint med å ha både miljøterapien og familie- og nettverksarbeidet på sammen plass, er at det blir så mye enklere å koordinere alt. Da er det definert hvem som er ungdommens kontaktperson og hvem som skal jobbe med resten av familien og alle er samla. Da har ungdommen en støttespiller som kjenner dem som skal lede nettverksmøtet. Når vi kjenner hverandre blir vi også mer treffsikre på å treffe ungdommens og familiens behov. Det er enklere å koordinere når alle tjenestene er på samme plass. Men det er dessverre slik at det alltid er noen barn som trenger alternative omsorgsbaser. Barnevernet trenger institusjonsplasser for de ungdommene dette blir vurdert som riktig for. Vi må derfor alltid ha institusjonsplasser tilgjengelig. Målet er å ha kortest mulig

botid om man må velge institusjon. Det er viktig å ha gode tilbud for de barna som trenger det. Det som er vanskelig er at det er få institusjoner som er i Trondheim og en plassering fører derfor ofte til et brudd med nettverk og skolegang. Når ungdom bodde på Gartnerhaugen kunne de fortsette skolegangen sin og opprettholde nær og god kontakt med foreldre og nettverket sitt. I tillegg var ungdommen veldig tilgjengelig for oss som skulle utrede og evaluere.

Elin (Bufetat): Gartnerhaugen har vært et unikt tiltak, en kombinasjon mellom et kommunalt hjelpetiltak og institusjonsdrift, og det har representert noe annet enn mange andre ungdomsinstitusjoner. Det har vært et tilbud til de eldste ungdommene og til de som har behov for tiltak utover 18 år. Det har vært god sammenheng mellom hjelpetiltakene i kommunen, etterverns-tiltakene i kommunen og institusjonsdelen av driften. Det har i praksis betydd at en del ungdommer som har bodd i tiltak utenfor Trondheim kommune har kunnet flytte heim før. Det har stått et apparat klart til ungdom som vil samarbeide og som trenger tiltak. Kanskje har det også betydd kortere oppholdstid i institusjon fordi Gartnerhaugen har vært et tilbud om videreføring i det kommunale hjelpeapparatet. Gartnerhaugen har skilt seg ut fra mange andre institusjoner fordi dere har rendyrket et tilbud til ungdom som vil samarbeide, at det er et fleksibelt system basert på frivillighet med individuell tilrettelegging. Alle som har bodd på Gartnerhaugen har ønsket å bo der.

Lars Erik (Bufetat): Jeg synes det har fylt et hull i tiltaksapparatet og stått for noe annet. At dere har klart å tilrettelegge så individuelt, selv om det er et gruppetiltak. Også på Gartnerhaugen må det tas hensyn til fellesskapet, men dere klarte i tillegg å tilrettelegge for den enkelte. Jeg synes også at dere traff godt med et tilbud til ungdom som ikke hørte heime i institusjon, men som heller ikke var helt klar til å bo for seg selv.

Elin: Gartnerhaugen har bidratt til å skape veldig gode overganger i ungdom-voksen-alderen. I et tett samarbeid med kommunen har vi tenkt Gartnerhaugen allerede fra ungdommen ble

innskrevet på en annen institusjon. Det har også vært viktig at dere har hatt nærhet til skole, familie og hjelpeapparat for øvrig og hatt denne kontakten sammen med ungdommen. Dette bidrar til forutsigbarhet og sammenheng i overgangen. Og så er det noe med Gartnerhaugen og folkene som jobber der. Det har vært veldig varmt, nært, med muligheter for å jobbe familierapeutisk og med hele livet til ungdommen og familien. Det har vært mye fokus på ungdommens nettverk og det tenker jeg er viktig for ungdom som skal over i et selvstendig liv.

Lars Erik: Når jeg har beskrevet Gartnerhaugen til ungdom som kanskje skal dit, har jeg startet med å si at det er en barnevernsinstitusjon, men likevel ikke en SÅNN barnevernsinstitusjon. Det handler om den særegenheten Gartnerhaugen har representert. Jeg husker en ungdom som sa; finnes det et sånt tiltak? og jeg sa; ja visst og til og med i Trondheim.

Lars (rådmannens fagstab): Formelt sett har institusjonsplassene vært en del av Bufetat sin portefølje av institusjoner. Det har hele tiden vært et mål at disse plassene skal brukes til ungdom som er på vei ut av barnevernet, og slik har det også fungert. Mange av ungdommene har kommet fra fosterhjem eller andre institusjoner, og har utviklet seg videre gjennom "trinnsmodellen" på Gartnerhaugen. Pakken har utgjort en base med heldøgnsdrift som har vært godkjent som institusjon. I tillegg har pakken inneholdt flere trinn på vei ut hvor ungdom har bodd i egne boliger eller hjemme hos sine foreldre. Styrken i dette har vært å ha et tilbud på alle nivå, med tanke på en utvikling mot selvstendighet. Dette konseptet tror jeg har vært ganske unikt. Jeg forventer at Gartnerhaugen også framover skal ha en slik rolle, men da uten å være en institusjon.

Om bakgrunnen for nedleggelsen av institusjonen

At Gartnerhaugen har hatt en viktig funksjon for mange i disse 15 årene, virker det som alle vi spurte er enige om. Vi får også en beskrivelse av en barnevernsinstitusjon som skiller seg ut fra mange andre institusjoner. For å prøve å få et

tydeligere bilde av bakgrunnen for bestemmelsen om nedleggelse spurte vi derfor om hvilke utfordringer de ulike aktørene har sett og hva de opplever er forklaringene på avgjørelsen.

Jannicke (barnevernsadministrasjonen): Det å ha en egen hybel eller egen leilighet slik ungdommene har hatt på Gartnerhaugen er noe annet enn å bo på en "vanlig" institusjon. Jeg er ikke i tvil om at vi har hatt ungdommer på Gartnerhaugen som har nyttiggjort seg tilbudet i høy/stor grad. Men det handler jo om å treffe på målgruppa, vi har også hatt opplevelser med at problematikken er for tung slik at rammene ikke blir stramme nok. Det er ikke alltid vi har truffet med de ungdommene vi har brukt Gartnerhaugen til. Dreiningen i jobbingen sett i lys av barnevernstrategien, satsingen på tettere tiltak i hjemmet for at barn kan bo hos sine foreldre og at barn ikke skal flyttes på grunn av at kommunen ikke har egnede tiltak, er spennende og interessante prosesser. Dette er nok noe av tanken bak at Gartnerhaugen nå reduseres i sitt tilbud. Jeg følger tankegangen og vi gleder oss til å jobbe videre med dette, men ser samtidig at det tilbudet Gartnerhaugen har hatt med å bo i institusjon eller bofellesskap har vært bra for de som trenger det.

Lars (Bufetat): For ungdom med rusutfordringer så har det vært en utfordring, både beliggenheten i Trondheim og at ungdommen bor så selvstendig.

Elin (Bufetat): Vi har hatt noen diskusjoner om hvor lenge oppholdene på Gartnerhaugen skulle vare. Fordi ungdommen trives og de ansatte har et så klart ønske om å hjelpe. Her var de ulike trinnene nyttige, at det var de samme ansatte som fulgte ungdommen også etter flytting. Men det har vært en balansegang, når er det riktig å flytte ut? Dette henger også sammen med hvordan en jobber med tida etterpå. Jeg opplever at Gartnerhaugen har blitt stadig bedre på å samarbeide med familie og nettverk, nettopp for å støtte opp rundt en videre prosess med flytting. Jeg opplever at vi har vært godt orientert om begrunnelsene for avviklinga

og hvordan kommunen tenker framover. Vi ser at antall henvisninger fra Trondheim kommune til Bufetat har gått veldig ned, spesielt på nye plasseringer av ungdom. Den nye barnevernstrategien til kommunen synes jeg tar noen gode verdivalg. Jeg opplever at avviklinga kommer fra et ønske om å jobbe mer nettverksbasert og mer forebyggende, ikke mindre ettervern.

Lars (rådmannens fagstab): Utfordringene har vært at institusjonsdelen har bundet opp driftsformen og dermed også utviklingen av et sterkt kommunalt hjelpetiltak for ungdom. Driften har i stor grad vært bundet av forskrifter for institusjonsdrift, som blant annet styrer hvilke ungdommer som skal få dette tilbudet. At kommunen skal være eier av institusjonen blir da mer en utfordring enn en mulighet. Vi har også siden barnevernforsøket følt at vi har levd på lånt tid fordi avtalene med Bufetat har vært kortvarige. I Bufdirs anbudskonkurranser leverte vi også et tilbud, men dette ble avvist fordi vi ikke matcha målgruppen som anbudet omfattet. I 2016 begynte vi da å se på kostnadene og hva vi ville bruke Gartnerhaugen til framover, og vurderte det slik at vi ikke ville videreføre samarbeidsavtalen med Bufetat.

Bakgrunnen for bestemmelsen var delvis begrunnet i økonomi og delvis bedre styring av målgruppe og det faglige innholdet. Vi ønsket ikke å ha tilbud som stimulerte til å bruke institusjon som tiltak, spesielt for ungdom.

Om konsekvensene av nedleggelsen

Fra juli 2017 var altså Gartnerhaugen ikke lenger en barnevernsinstitusjon. Ungdommene ble imidlertid boende i leilighetene sine som nå ble omgjort til bofellesskap. På slutten av året ble det besluttet at denne ordningen også skal utvikles slik at det ikke lenger bor ungdom rundt Gartnerhaugens personalbase på Lade. Også dette oppleves ulikt av de vi her har snakket med. Vi spurte dem om konsekvensene av det som har skjedd.

Jannicke (barnevernsadministrasjonen):
På Gartnerhaugen blir ikke ungdommene institusjonalisert, men får lære seg å bo for

seg selv. Jeg tror ikke et slikt tilbud finnes andre plasser. For de ungdommene som har behov for det, så er jo det kjempetrist. Når institusjonsdriften ble nedlagt, fikk det lite konsekvenser for oss. Ungdommene som bodde der, de fikk bo der videre. Men når dette tilbudet også utvikles framover, så kommer vi til å merke det mer. Nå merker vi det på den måten at når vi tenker "nå skulle vi hatt Gartnerhaugen Inne", da må vi i stedet velge husvert. Selv om vi tenker at det egentlig er et tilbud med for lite oppfølging, så er det det vi har. Spesielt for de ungdommene der foreldrene låser døra og sier; nå får du ikke komme hjem mer... Vi har jo noen sånne og for de var Gartnerhaugen et bra tilbud. Så hvordan vi skal få til å være tett nok på uten å ha Gartnerhaugen Inne, det må vi se på framover. Nå er husvert det tilbudet som finnes og derfor er det det som etterspørres.

Og for foreldrene også så var Gartnerhaugen noe annet enn å plassere ungdommen på en vanlig institusjon. Det var lettere å få foreldrene med på å samtykke til en plassering på Gartnerhaugen.

Det som er viktig å si er at Gartnerhaugen har vært en veldig annerledes institusjon, jeg vet ikke om det finnes noe lignende tilbud. Det er den største forskjellen. Det har vært så fint for ungdommene; du blir plassert, men du skal få bo for deg selv. Nå blir vi usikre på om vi klarer å følge disse ungdommene opp godt nok. Noen ungdommer trenger bofellesskap med voksne tett på, dette var et ønske fra oss. For ungdom med dårlig boevne, må en starte med tettere oppfølging, før ungdommen kan flytte videre til en husvert.

Elin (Bufetat): Jeg opplever at bydelene er opptatt av å samarbeide med ungdommen, å få til ettervernstilltak. Samtidig er det et utviklingsarbeid som skjer i Trondheim kommune som handler om denne målgruppa. Jeg opplever et fokus på hvordan en skal jobbe med overgangen ungdom - voksen utenfor institusjon. Det er fokus på de gode overgangene, hva skal skje etterpå, kan vi starte overgangen tidligere. Og er det en ungdom som krever koordinerte tjenester så er det viktig å starte dette arbeidet tidlig nok, enten en bor i institusjon, fosterhjem eller heime.

Lars (Bufetat): Kjennskapen til Gartnerhaugen i Trondheim kommune var god, så henvisningene var ikke til institusjon, men spesifikt til Gartnerhaugen. Når det ikke lenger spørres om det, så må vi løse dette innenfor de tiltakene vi har.

Elin (Bufetat): Kanskje kom det ekstra henvisninger til institusjon fordi tilbudet fantes. Når tallet plasseringer går ned, så henger jo dette sammen med at en også tar bort denne type drift. Fokus nå er på å hjelpe ungdommene i nærmiljøet.

Ungdommens stemme

Men nå har de voksne fått si nok for en stund. Vi vil tilbake til ungdom Lulu. Hvordan opplevde hun at Gartnerhaugen ikke lenger skulle være en institusjon?

Lulu: Jeg fikk vite det da jeg var ute med Monica (hovedkontakt). Så sa hun at Gartnerhaugen skulle gjøres om til bofellesskap. Jeg husker at jeg snakka med de andre som bodde der og vi var ikke enige i det, vi var kjempesure, men det var ingenting vi kunne gjøre med det. Vi var pissed, for vi skjønnte ikke hvorfor. Vi var veldig uenige.

Ble noe annerledes?

Lulu: Jeg er med i Forandringsfabrikken og hver gang jeg har snakket om Gartnerhaugen så synes de andre at det høres ut som en veldig bra institusjon. Den eneste institusjonen som er bra i Trondheim er Gartnerhaugen fordi vi får så mye makt over livene våre. Når navnet institusjon ble fjerna så gjorde det meg skikkelig sint. Det var akkurat som å si at Gartnerhaugen ikke var bra nok til å være institusjon. Vi var redd for store forandringer, vi syntes det var så bra som det var.

Hva var dere redd for skulle skje?

Lulu: Det vi var redd for, var akkurat det som skjedde; at dere brukte mindre tid på oss. Fordi vi kunne ikke bare gå over (til personalbasen) når som helst og... Det ble litt mer formelt. Når det var institusjon, så var dere en erstatning for familie på en måte. Når det ble bofellesskap så ble det ikke en familie mer, da var det bare jobb... På en institusjon så får du alltid en tante, en

bestemor og... men nå var dere bare på jobb. Dere bytta hus også og da slutta vi å komme, for det nye huset var ikke så koselig. Og så hadde dere liksom ikke så mye tid lengre, det var så mange ungdommer som bodde ute som også skulle ha mye hjelp. Så dere fikk mindre tid til meg, følte jeg.

En annen ting som ble annerledes var at dere mista budsjettet, så vi fikk ikke til å dra ut på tur, kjøpe is... og plutselig måtte vi gjennom NAV og sånn og da ble det ganske mye styr. Men dere ble ikke så veldig annerledes da, det var jo fortsatt de samme folka. Men det er jo litt makt i ordet institusjon da, det føles annerledes. Og jeg fikk mindre besøk, men det var fortsatt mye kontakt og mye omsorg da. Det var bare mindre ansikt til ansikt, mer meldinger og sånn..

Det kan jo hende det skjedde fordi du ble større også?

Lulu: Jo da, det kunne det vært.

Ble det endringer i hvilke ungdommer som bodde der også?

Lulu: Ja og akkurat det likte jeg da. For mens det var institusjon så kom det ganske mange trouble-makers, hvis jeg kan kalle det det. Da det ble bofellesskap kom det flere som hadde livet litt mer på gang.

Andre ting du vil si Lulu...

Lulu: Jeg føler at ting skjedde veldig fort. Plutselig var det et bofellesskap. Vi hadde jo et godt miljø, vi var mye sammen på rommene til hverandre. Da vi fikk vite om forandringene, ble vi veldig redd for hva som skulle skje. Og da forandra vi oss også. I bofellesskap følte jeg at jeg fikk mer ansvar selv. Da det var institusjon så fikk jeg livsopphold og sånn. Nå måtte jeg gå på NAV og da kjente jeg mer at det var mitt problem og mine saker. Plutselig ble jeg mer voksen.

Det er synd at det ikke skal bo ungdommer på Gartnerhaugen mer. Hvis jeg ikke hadde bodd der så tror jeg ikke at jeg hadde vært så oppegående som jeg er. Jeg lærte ganske mye på Gartnerhaugen; om meg selv og hvordan jeg skal være

sammen med andre mennesker. Jeg lærte mye om meg selv, det å ta ned masken og at jeg ikke trenger å være bra hele tida. At jeg kunne tabbe meg ut uten å få kjeft.

Måtte du bo på Gartnerhaugen for å lære det da?
Lulu: Ja, man må bo på Gartnerhaugen for å oppleve det hundre prosent. Det handler om at det er så mange på jobb, at det er så mange forskjellige folk og... Jeg bodde der lenge, det var nye som starta, noen som fikk barn og... det var et stort glederspredersted!

Jeg har skrytt mye av Gartnerhaugen, det går liksom ikke an å ikke skryte. Det handler om miljøet også, om hvordan dere behandler hverandre på jobb. Og så er det ikke bare damer, det er mange menn også. Og det er skikkelig artig å være der når det er fire mannfolk på jobb, jeg har flirtet meg ihjæl. Du vet aldri hva du får oppleve der. Dere er så uprofesjonelle og det er så gøy. Jeg følte meg ikke som et institusjonsbarn. Det miljøet får du ikke oppleve når du ikke får bo på Gartnerhaugen.

Og ellers...

Inspirert av Lulus fine ord om Gartnerhaugen spurte vi også de andre om de hadde noe mer de ville si.

Jannicke (barnevernsadministrasjonen): Fortsett med den gode jobben dere gjør. Det er veldig fleksibelt, noen ganger får vi til gode løsninger på tvers av tiltakene, dette er veldig spennende og et artig arbeid å være med på.

Elin (Bufetat): Jeg synes det har vært noen flotte år sammen. Det er en dedikert gjeng ansatte. Det dere har fått til å være for så mange ungdommer, med det store engasjementet i alle omstillingene som har vært. Dere har utgjort en forskjell for veldig mange ungdommer og det tror jeg dere fortsatt gjør selv om vi ikke får følge dere lenger. Det er noe med den kompetansen som Gartnerhaugen besitter når det gjelder å jobbe bra sammen med ungdom som videreføres uansett. Det er jeg veldig glad for.

Lars (rådmannens fagstab): Gartnerhaugen har kommet langt med satsing på familie og nettverk i arbeidet med ungdommene, som også er helt på linje med barnevernstrategien. Dere vil fortsatt være en spydspiss i det utviklingsarbeidet som strategien legger opp til, og sammen med LINK gi viktige bidrag til resten av Barne- og familietjenesten.

2

FOKUSOMRÅDER

Vi ønsker å gi ungdommen mulighet til utvikling og forandring som gjør dem i stand til å ta ansvar for eget liv

Virksomhetsplanen 2017's hovedmålsetting

MILJØTERAPI I HJEMMET – PÅ BARNETS OG FORELDRENES PREMISER

Av: Olav Øverli

Miljøterapi er ofte forstått som en terapeutisk retning som utføres ved et bosted som ikke er barnets opprinnelige hjemplass. Satt sammen av begrepene miljø og terapi definerer det to forståelsesrammer satt sammen til en. Miljø kan forstås som det stedet, området eller rammene hvor terapien finner sted. Ofte forstått som institusjonen eller senteret hvor det jobber profesjonelle, utdannende mennesker. Terapien er den faglige tilnærmingen med fokus på endring og utvikling. Uten å gå inn på forskjellen mellom endring og utvikling er dette i veldig korte trekk den tradisjonelle forståelse av miljøterapi.

Gartnerhaugen har som barnevern – og ettervernstiltak hatt et stort fokus på ungdom som er i startfasen av voksenlivet. Målgruppen hadde sitt utgangspunkt i 16-årsalderen og kunne, ved behov, vare til 23 år. De siste årene har det, i tråd med tydeligere politiske føringer om tidlig intervensjon, blitt større fokus på miljøterapi for

barn som bor hjemme hos mamma, pappa, begge eller annet nettverk. Miljøterapi i hjemmet oppleves fra vår side som en paraplyforståelse med en eklektisk tilnærming hvor inspirasjon hentes fra mange ulike retninger. Som før er Gartnerhaugen inspirert av systemisk, narrativ, utviklings-teoretisk og – familieterapeutisk forståelse. Det siste året har det i tillegg utviklet seg et dynamisk samarbeid med utdannede nettverksterapeuter på Gartnerhaugen. Dette gir miljøterapien mange ben å stå på i møte med sammensatt og kompleks familieproblematikk. Vi kan ikke lenger lene oss på enkle forklaringsmodeller.

I praksis vil det være barnevernadministrasjonen med sin myndighet som fatter beslutning om tiltak etter barnevernloven. I så godt som alle tilfeller er tiltak om miljøterapeutisk oppfølging fra Gartnerhaugen tuftet på frivillighet. Dette må ikke bare forstås som et muntlig ja, men som en samarbeidende prosess hvor familie, saksbehandler og Gartnerhaugen utformer retningen for arbeidet.

Mor og far som bærere av prosjektet

I arbeidet med barn og unge bærer miljøterapeuten et stort ansvar for den etiske, faglige og relasjonelle dimensjonen. Erfaringsmessig har mye av arbeidet med ungdommene som har

tiltak fra Gartnerhaugen blitt utført utenfor hjemmet. I praksis har treff foregått ved at ungdom blir hentet der de bor og arbeidet utføres utenfor hjemmet. Endringsdimensjonen i miljøterapien tar dermed ikke høyde for de historier, opplevelser eller erfaringer som familien deler i fellesskap. Det er viktig å påpeke at det ikke er slik at dette er en dårligere eller feil måte å utføre terapi på, den blir snarere litt tynn er erfaringen vår. Mange foreldre opplever stor nytte av at barnet deres får en voksen å snakke med og å dele opplevelser med. De viser også en stor tillit til kunnskapen og kompetansen som miljøterapeutene sitter med.

Miljøterapi i hjemmet forsøker derimot å sette søkelys på hele familien og inkludere familie-medlemmer i prosessen i forkant av treff, under treff og etter treff. Praksisen må være at det er foreldrene som er styringsorganet for prosjektet og har den endelige beslutningen. I mange tilfeller vil et møte med barnevern inneholde følelser som avmakt og hjelpeløshet. Som tidligere skrevet så er det et uttalt ønske at samarbeidende praksiser skal forekomme fra bekymringsmelding til tiltak og vi tenker at bevisstgjøring og ansvarliggjøring av hele familien i miljøterapien er måten å møte disse følelsene på. Vi går fra passiv terapi hvor familien "venter", mens ungdommen snakker med andre voksne om livets mangfold, til aktiv terapi hvor familien er inkludert i rammeverket for tiltaket, utførelsen av tiltaket og evaluering av tiltaket. Ved å tenke på denne måten håper Gartnerhaugen å bidra til at familier kan se på komplekse utfordringer som noe som oppstår i fellesskap og mellom medlemmer, snarere enn å peke ut et medlem som skal "fikses".

I mange tilfeller er det slik at familien, Gartnerhaugen og saksbehandler kommer frem til at ungdommen kan ha behov for å snakke med noen utenfor familien. Det er ikke slik at gamle tradisjoner blir dårligere over natten, de må bare forstås i kontekst av den kunnskapen vi sitter med i dag.

Eksempel på praksis

For å tydeliggjøre hva vi ønsker å formidle med miljøterapi i hjemmet vil vi bruke et eksempel på en gutt vi har fulgt opp i 2,5 år. Bestillingen den gang var ganske vanlig. Gutt 15, utfordringer på skole, ADHD, dårlig kommunikasjon hjemme og generelle sosiale utfordringer. Som alle forstår er dette en meget tynn beskrivelse av et rikt liv

i både ungdommens og familiens liv. Det var ønskelig at Gartnerhaugen stilte opp med en miljøterapeut som møtte gutten og fikk pratet med han. Hjulpet gutten med å sette ord på de erfaringer han hadde i livet. Gutten bodde i fosterhjem. Etter et år med oppfølging måtte vi, sammen med vår teamleder, ta et skritt tilbake og se på hva vi gjorde. Som miljøterapeut fikk vi god tilgang til gutten. Vi delte historier, erfaringer og knyttet ganske sterke bånd. Det er viktig, men spørsmålet er om det er det viktigste? Tilbake i fosterhjemmet satt det to foreldre som alltid lurte på hva som foregikk, på innholdet i treffene, på hva gutten formidlet til meg og om det var noe de kunne gjøre. Det var i forbindelse med en telefonsamtale med fostermor at vi for første gang får øye på at mange av de historiene som vi er mellomledd for blir tynnere og tynnere jo flere personer som viderefremidler dem. Det hele oppleves feil.

I samarbeid med familien setter vi oss ned og for første gang åpner opp om hvilke muligheter vi har foran oss. Som miljøterapeuter er det vi som har ansvaret for å komme med forslag om hvordan vi kan se på strukturen av oppfølgingen. Metaforisk tenkt; Vi har ansvaret for å ta med kartet, men ikke hvor på kartet vi skal. Vi foreslår å åpne for å inkludere familien i de fortellingene og tanker som gutten sitter med, og vi foreslår å inkludere gutten i de erfaringer og refleksjoner som fosterforeldrene og søster sitter med. Vi lander på en enighet om følgende:

- Gutten og miljøterapeut fortsetter med treff med fokus på samtale, aktivitet eller skole
- Vi skaper et rom hvor familien samles for å få mulighet til å luften, dele og snakke om det som er viktig her og nå. Strukturen på disse møtene foreslo vi kunne være inspirert av narrativ forståelse. Vi endte dermed opp med at vi tok med en terapeut til fra Gartnerhaugen som ikke kjenner familien. Denne terapeuten kunne intervjuer gutten, mens resten var i en lytteposisjon. Så ble familiemedlemmene intervjuet i fellesskap om hva de hadde hørt og om det som de ble opptatt av. Vi, som fulgte opp gutten, kunne skrive ned det som hadde blitt sagt og lese dette opp på slutten av samtalen. På den måten gir vi deres egne ord tilbake til dem. Det fascinerende var at alt som det ble snakket

om i treff med gutten kunne snakkes om med familien og alt det familien snakket om kunne vi bruke aktivt i treffene.

Familien uttalte i etterkant av disse samtalen at det hadde skjedd noe med kommunikasjonen internt i familien. Målet vårt ble ikke å fikse eller løse familien utfordringer, men gi de mulighetene til å fylle ut hverandres historier.

Avsluttende refleksjoner

Dette har vært en meget kort introduksjon til en verden av kreativitet. Det finnes så mange muligheter når det kommer til miljøterapi i hjemmet, og vi må ikke tenke at det er en bestemt måte å gjøre ting på. Familien skal inkluderes i det praktiske, inkluderes i det samtalerapeutiske og i evaluering. For miljøterapeutene er et annet nøkkelord ydmykhet. Vi er de som er blitt invitert inn i en familie og deres hjem. Man skal trå varsomt, men modig. Mange vil nok si at dette er nettverksterapeutisk jobbing, men for oss er miljøterapi i hjemmet en paraplyforståelse. I mange tilfeller har vi hatt familierapeuter som har samtaler med foreldrene og miljøterapeuter som har samtaler med ungdommene, for så å ha felles familiesamtaler som nevnt over. Eller store nettverksmøter. Plusser vi på litt hamburger, kjøreturer, skolemøter, avvisning, gråting, glede og latter, så har du miljøterapi i hjemmet.

NETTVERKSMØTER/ ÅPNE DIALOGER

Av: Torstein Heimstad,
Marianne Ingvaldsen og Anne Lise Sørensen

Tre ansatte på Gartnerhaugen har tatt videreutdanning i dialogiske praksiser, nettverksmøter og relasjonskompetanse fra 2016 - 2018.

“Å utvikle forståelsen og kompetansen i å ta i bruk dialogiske praksiser er en prosess som tar tid. Dette handler om å endre syn og holdninger på hvordan vi kan møte mennesker, hvordan vi lytter til det som sies, på tanker om hva som er rett og galt og ikke minst tilstedeværelse i øyeblikket. Dette handler også om å åpne opp terapirommet og inviterer inn de viktige personer i brukerens sosiale nettverk

som samtalepartner og ressurs. Å arbeide med dialogiske praksiser er annen måte å organisere sitt arbeide på”.

(<https://www.ntnu.no/videre/dialogiske-praksiser-nettverksmoter-og-relasjonskompetanse>)

Gartnerhaugen har gjennom året 2017 gjennomført mange flere nettverksmøter sammenlignet med tidligere år. Nettverksmøtene har hatt flere ulike hovedpersoner. Flere har vært ungdommen sitt møte, men vi har også hatt hele familier som hovedpersoner eller bare mors eller far sitt nettverk.

Vi har også vært møteledere i en del dialogmøter der vi ikke har hatt kjennskap eller kunnskap om familiene. Da har det som oftest vært kun offentlige hjelpere som har ønsket bistand til å snakke sammen om samarbeidet, hvordan man forstår familiene og hvilken hjelp de skal tilby. Mot slutten av 2017 har Gartnerhaugen innledet et prosjektsamarbeid med Ungdomsteam på BFT Heimdal som handler om møteledelse i kontakten mellom familier og barneverntjenesten. Dette er et samarbeid som vi ser frem til å fortsette med gjennom 2018.

Vi har beveget oss fra forberedelser og mobilisering av nettverk i alle møter, til å kunne lede samtaler med familier, det sosiale nettverket og offentlige hjelpere uten kunnskap og kjennskap til hva vi skal snakke om. Faren med at vi bruker mye tid i samtaler med hver enkelt før et nettverksmøte, kan føre til at deltakerne har snakket seg ferdig uten at de viktige personene i deres liv er tilstede. Man kan heller ikke se bort fra at møtelederen kan miste nysgjerrigheten og at man derfor mister nyansene og det unike ved historiene.

Vi har gjennom videreutdanning og praksis tilegnet oss en del kunnskap og erfaring som gjør at vi kan møte familier på kort varsel og i krise. Dette krever en del fleksibilitet og mobilitet fra oss, og vi tenker vi er på vei, men vi har et stykke igjen med tanke på organisering av arbeidet vårt på arbeidsplassen, hvis det er ønskelig at Gartnerhaugen skal tilby denne formen for hjelp. Vi tenker tid er viktig i akuttarbeidet og at vi som hjelpere bør kunne stille opp på kort varsel.

”Det er best å møte mennesker i krisen med en gang, ikke vente med å dra inn familien til krisen roer seg. De første dagene i en krise virker det lettere å snakke om ting som senere er vanskelig å introdusere, lettere å snakke når krisen er fersk.. som om et vindu står åpent mot det vanskelige... etter kort tid er det som om vinduet lukkes, opplevelsen av krisen blekner og det kan gå lang tid før du får tilgang til det vanskelige.”

(www.napha.no, Åpen dialog, relasjons – og nettverksarbeid i praksis)

Dette krever at barneverntjenesten er godt kjent med hvordan vi tenker og jobber. Vi har gjennom året 2017 fått en del erfaring med flere saksbehandlere og akuttinstitusjoner som har ført til at den typen hjelp vi kan tilby blir oftere etterspurt nå.

Vi har sterk tro på å organisere samtalene slik at noen lytter mens andre snakker, og at dialog er utgangspunktet for at utvikling skal skje. Dialog kan føre til en større forståelse for den Andre og gjennom forståelse vil man kanskje kunne møte hverandre på en annen måte enn hva man gjorde tidligere. Dialoger er dynamiske og innebærer både bekreftelse og utvidelse av perspektiv. Gjennom dette skapes mening, både for familiene og vi som skal hjelpe.

MØTEPLASSEN

Av: Cicilie Sonstad og Siv Mollan

Gode erfaringer fra skolemotivasjonsgruppa, høsten 2016 gjorde at vi nå ville satse videre

på ulike gruppetilnærminger. I motivasjonsgruppa så vi at ungdommene støttet hverandre gjennom å bidra med sine historier og erfaringer i gruppa. De ga tilbakemeldinger på at de lærte av hverandre og at det var godt å oppleve at de ikke var alene. Vi hadde også lenge kjent behov for et litt mindre formelt sted hvor ungdom kan møtes utenfor Gartnerhaugen. Alt dette førte til at ideen om “Møteplassen” ble skapt. Vi søkte derfor i januar 2017 Bufdir om tilskudd til “Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn”. Opprinnelig ønsket vi å starte en åpen møteplass for ungdom i bydel Øst og fikk en avtale med

Lademoen Bydelshus om rimelig leie av lokaler en kveld i uka. Planen var å legge vekt på opplevelser og mestring gjennom ulike aktiviteter. Kveldene skulle være temabaserte og gi innblikk i ulike fritidsaktiviteter og åpne opp for nye interesser.

Vi fikk imidlertid ikke tilsagn på midler. Målgruppa og tilbudet måtte minskes og ble endret til å gjelde kun ungdom som er under oppfølging av Gartnerhaugen. Ungdommene våre har fra før ingen felles møtepunkt, det er få som kjenner hverandre og flere opplever ensomhet og passivitet. Vårt ønske var at Møteplassen skulle bidra til økt livsmestring, forhindre ensomhet og bidra til integrering gjennom sosialisering med jevnaldrende. Bli kjent med egne evner og ferdigheter gjennom aktiviteter, oppleve egenverdi og et bedre selvbylde. Møte andre i samme situasjon, utveksle erfaringer og lære av hverandre, få seg venner og bygge nettverk..

Med disse målsettingene skulle Møteplassen være et lett sted å komme til, uten påmelding eller forpliktelser om fast deltagelse. Man kunne bare droppe innom for å slå av en prat, spise litt, spille sjakk/brettspill eller “bare være”. Tilbudet ble gitt til alle ungdommer med oppfølging fra Gartnerhaugen. De som ville kunne ha med seg sine egne miljøterapeuter i tillegg til at det alltid skulle være to voksne tilstede. Foruten de faste ansatte har studenter fra NTNU med praksis hos oss deltatt og vært en ekstra ressurs på Møteplassen.

Det er nå snart 1 år siden vi startet Møteplassen. Det har variert i antall ungdommen som har benyttet seg av tilbudet, gjennomsnittlig 4-8.

Noen av disse ungdommenes opplevelser og erfaringer med Møteplassen har vi fått tilgang til gjennom et studieprosjekt. I januar 2018 fikk vi en henvendelse fra NTNU. Sosialfagstudenter i team ønsket å skrive om ensomhet som samfunnsproblem. Gartnerhaugen ble invitert inn og vi ønsket at de skulle skrive om ulike arenaer våre ungdommer deltar i. En gruppe valgte å skrive om Møteplassen. Deres problemstilling ble “På hvilken måte er Møteplassen og andre fysiske møteplasser for ungdom med på å motvirke ensomhet”? For å belyse denne problemstilling intervjuet de noen ungdommer som har deltatt på Møteplassen.

sammendrag av intervju

(skrevet av studenter ved NTNU.)

Av hensyn til personvern får ungdommene fiktive navn, Henrik og Lise.

Henrik og Lise fortalte om hvordan Møteplassen fungerer i praksis og hvordan tiltaket har hjulpet dem. Henrik fikk vite om Møteplassen fra sin miljøterapeut under en middag, Lise fikk tilbudet fra de ansatte. Henrik fortalte videre at han var i tvil om å dra dit i starten fordi han var usikker på å være med nye mennesker. Møteplassen ble for han en arena å øve på sosiale ferdigheter og å tørre å ta kontakt med andre. For Lise var det helt motsatt, hun ville dra med en gang. Etterhvert fikk Henrik en god venn via Møteplassen som han møter ellers. Møteplassen har gitt han mye glede, fordi det er voksne der som ser ungdommene. En annen positiv faktor han la vekt på var at det ikke er de samme som jobber på Møteplassen som han ellers har kontakt med i Gartnerhaugen. Lise sier at hun synes det er best å snakke med de voksne hun kjenner fra før av. Henrik forteller at det å gjøre noe sammen gjorde det lettere å komme inn i gruppen. Spillene fungerer som en "icebreaker" for ungdommene. Lise synes det beste med Møteplassen er at de får mat og hjelp med lekser.

Når vi begynte å gå inn på temaet ensomhet, fortalte begge oss mye om sin bakgrunn. Henrik var usikker på om det var hans egen utvikling eller Møteplassen som hadde bidratt til å gjøre situasjonen bedre. En annen ting han fortalte oss var det at han ofte følte seg presset til å måtte ta kontakt med andre. Han satt med følelsen av at det ikke var godtatt å være introvert. Han kunne gjerne sitte hjemme å lese eller spille alene. Vi spurte han om han trodde det var andre ungdommer på Møteplassen som var plaget av ensomhet. Han hadde en sterk følelse av at det var enkelte der som var ensomme og som synes det var vanskelig å ta kontakt. Han trodde at dette med å spille brettspill gjorde det lettere for dem. En annen ting er at det er veldig små forhold der, så de som faller utenfor blir raskt plukket opp av miljøterapeutene. Ungdommene blir også oppfordret til å selv inkludere hverandre. Lise forteller at hun har hatt følelsen av å være ensom mange ganger, men aldri på Møteplassen. Hun definerer ensomhet som det å ikke ha noen å bruke tiden sammen med, og at ingen kunne bli med når hun hadde lyst til å finne på noe.

ENSLIGE MINDREÅRIGE FLYKTNINGER

Av: Janniken Kristiansen

"Jeg har ikke en mamma som kommer fra Afghanistan for å hjelpe meg i livet, det må jeg klare selv og det har dere fått meg til å forstå"

I 2017 har Gartnerhaugen hatt oppfølging av noen enslige mindreårige ungdommer. I oppfølgingen har vi hatt fokus på å gi de mulighet til utvikling og erfaring som gjør dem i stand til å ta ansvar for sitt nye liv her i Norge. Gartnerhaugen har prøvd å være en støttespiller i dette arbeidet, men rollen vår har vært ulik for disse ungdommene på samme måte som den er for alle andre ungdommer. Vi har tatt utgangspunkt i hver enkelt behov for bistand og tilpasset det miljøterapeutiske arbeidet til den enkelte.

Det som er annerledes i forhold til våre tradisjonelle ungdommer er at "språket" alltid er i fokus. Vi bruker mye tid på å jobbe med forståelse og språktrening, ved at ungdommen leser for oss og vi snakker om hva ord og uttrykk betyr. Språket kan også være med å skape misforståelser og underlige situasjoner, og det er ikke alltid vi sitter igjen med samme opplevelse av hva som er sagt i en samtale. Vi har brukt tolk for å sikre at de får uttrykt sine behov, og gi de mulighet til å nyansere og forklare sine opplevelser og historier på sitt eget morsmål.

Vi har opplevd at integrering og mulighet til å skaffe seg et norskt nettverk har vært utfordrende for de enslige mindreårige ungdommene, og at det tar lang tid. I hverdagen er de elever i innføringsklasser, og har derfor lite kontakt med norske ungdommer både der og på fritiden. Vi har derfor prøvd å finne andre arenaer og møteplasser sammen, og oppfordret de til å delta på fellesmiddager, Møteplassen og fellesaktiviteter som er i regi av Gartnerhaugen. De har også hatt arbeidspraksis på sommeren, og søkt om å få vennefamilie gjennom Røde Kors.

I de daglige treffene har vi hatt mye fokus på gjensidig kulturforståelse. Vi har diskutert forskjeller, og snakket om gode og dårlige sider ved disse. Vi har prøvd å forklare det norske samfunnet og hvordan systemene virker ved å vise, veilede og

“Det er fint, jeg bor alene og koser meg. Jeg har blitt mer selvstendig av å bo på Gartnerhaugen og liker at dere pusher meg til å gjøre ting selv. Jeg får hjelp til å klare meg selv senere i livet.”

gjøre ting sammen. Det kan handle om alt fra å bestille legetime til å bruke nettbank og betale regninger.

Vi har snakket med en av ungdommene om å ha oppfølging av Gartnerhaugen.

Hva synes du om å bo på Gartnerhaugen?
Det er fint, jeg bor alene og koser meg. Jeg har blitt mer selvstendig av å bo på Gartnerhaugen og liker at dere pusher meg til å gjøre ting selv. Jeg får hjelp til å klare meg selv senere i livet.

Hva har det gjort med deg å bo her?
Etter at jeg flyttet til Gartnerhaugen har jeg blitt selvstendig. Jeg har blitt mye bedre til å snakke med folk, som leger og på treningssenter. Jeg har blitt tryggere på meg selv, (flirer) før kunne jeg ikke kjøpe meg et kontantkort en gang eller snakke med legen, men nå kan jeg det meste.

Hva er de største forskjellene fra der du bodde tidligere?
Der jeg bodde før var det alltid mange folk rundt meg, de hjalp meg hele tiden. Jeg var som en tenåring som ville at andre skulle gjøre alt for meg. Men man må gjøre ting selv, man blir lat av å få hjelp. Egentlig så kunne jeg disse tingene, men turte ikke. Jeg var redd for å prøve, og da var det lettere at de andre gjorde det for meg.

HUSVERT - SVARET PÅ ALT?

Av: Jan Melting

En husvert er voksne / familier som leier ut hybel / leilighet tilknyttet egen bolig og som kan bistå leietaker (ungdom) med oppfølging i varierende omfang. Det kan være samtaler, praktisk støtte, aktiviteter, leksehjelp m.m. Ungdommen har vanligvis oppfølging fra miljøterapeut på Gartnerhaugen som samarbeider med husvert. Husvert inngår en oppdragsavtale med den barneverntjenesten/bydelen ungdommen tilhører. Gartnerhaugen koordinerer husvert-tiltaket, rekrutterer og godkjenner husvertene, og gir jevnlig veiledning under oppdragsperioden.

Husvert er et tiltak vi har hatt i mange år på Gartnerhaugen. I 2016 bodde 4 ungdommer

til husvert, i 2017 bodde 8 ungdommer i et slikt tiltak og i starten av 2018 ser vi at dette tiltaket øker ytterligere. Mye av denne økningen tror vi skyldes beslutningen om at det ikke lenger skal bo ungdom i husene hvor vi har personalbase på Lade. Dette bekreftes også av barnevernadministrasjonen i et intervju i denne årsrapporten. Når husvert er det som tilbys, så blir det også dette som etterspørres. Den store utfordringen vi da må jobbe videre med er; hvordan gjøre denne ordningen i stand til å møte ungdom med ulike utfordringer på en fleksibel og god måte? Hvordan kan vi støtte opp godt nok rundt ungdom og husvert slik at ungdommen gis trygge rammer hvor hun/han kan jobbe godt med sin egen utvikling? Det viktige spørsmålet som stilles fra barnevernsadministrasjonen må Gartnerhaugen gå i dialog for å finne svar på. Målet bør være at det er ungdommens behov som styrer hva vi tilbyr.

Selv om husvert aldri kan og heller ikke bør bli løsningen for alle ungdommer i barnevernet som skal flytte for seg selv, ser vi at det er en meget god ordning for mange ungdommer.

Ei jente som har bodd hos husvert fortalte dette om ordningen:
“Det spesielle med dem er at de er i huset mitt, de passer på at jeg er trygg. Jeg besøker dem mye og vi feirer sammen. Da jeg hadde bursdag laget de kake til meg og jeg fikk gave. De passer på at jeg har det bra. De er en trygghet slik at jeg ikke føler meg så alene og ikke blir redd. De deler sine erfaringer med meg, hvis jeg har problemer med kjæresten, med venner eller med livet, da viser de veien liksom. Vi er som venner, de bestemmer ikke over meg. Men de bestemmer litt, det er jo huset deres. Det er noen ting som ikke er lov, som gjelder i leiligheten. Jeg besøker dem når jeg har tid. Da ringer jeg på til dem eller sender dem ei melding. Vi sender ofte meldinger og treffes, kanskje to ganger i uka, noen ganger ikke så ofte. De hjelper meg også i leiligheten hvis noe er ødelagt.

Vi snakker om kjærlighetssorg, om mor og far, om familie og masse forskjellig. Jeg vet mye om dem også. De hjelper meg å sette grenser for besøk, at jeg kan si nei. Og så har det vært mye styr med husleia, de har vært tålmodige, har jeg bodd i en vanlig hybel ville jeg kanskje blitt kasta ut. En gang sa jeg at jeg var redd de skulle kaste meg

ut, men de sa "nei, nei, nei, vi kaster ingen ut". Det beste med å ha husvert er tryggheten, at jeg kan bli redd på natta. Jeg har blitt forstyrret av eks-kjærester, så jeg kan bli redd av det også. Hvis jeg blir redd for at det er noe utenfor, da kan jeg ringe på eller rope på dem. De passer på meg, jeg kan ringe på til dem når som helst. De har sagt at jeg kan komme inn til dem og overnatte der. Men jeg har aldri gjort det da.

Det er bra å bo til husvert. Jeg vil si til andre ungdommer at det er bare snille folk. Det er opp til ungdommen hvor nært det blir, om de har mye eller lite kontakt. I starten hadde vi mer kontakt, nå vil jeg være mer for meg selv. Det er nok forskjellig fra ungdom til ungdom. Jeg bestemmer litt selv, hvis de ikke hører fra meg på noen dager, så sender de melding og spør om det går fint. I perioder har jeg hatt mange tanker og følelser og ikke klart å styre dem, da har vi hatt mye kontakt. Andre ganger har jeg hatt gløder som jeg har delt med dem, det er viktig det også. De har sagt mange ganger; når du har problemer, må du komme til oss, om det er vanskelig på natta, så må du bare ta kontakt. Det har de sagt mange ganger, men det er vanskelig å ta kontakt når jeg har det veldig vanskelig. Da vil jeg bare være i fred.

Husvert passer for ungdom som trenger å lære seg å bo alene og har litt problemer med psykisk helse."

SAMARBEID MED ANDRE KOMMUNER

Av: Aleksander Teigen

Gartnerhaugen har de senere år samarbeidet med flere kommuner. Vi tilbyr ulike tjenester som miljøterapeutisk oppfølging av ungdommer, rekruttering og oppfølging av husverter samt familierterapi og nettverksarbeid.

I starten hadde vi primært samarbeid med randkommunene rundt Trondheim. Blant annet Malvik, Værnesregionen og Orkdal. Etterhvert har vi etablert samarbeid med flere kommuner over hele landet. Kristiansand, Bodø, Hamar og Laksevåg er blant kommunene vi samarbeider med i dag.

I løpet av 2017 fulgte vi opp totalt 15 ungdommer og familier fordelt på 8 kommuner.

Selv om avstanden til tider er stor så opplever vi et godt samarbeid med den enkelte saksbehandler. Det blir gjennomført regelmessige ansvarsgruppemøter og vi opplever at saksbehandlerne har god tid til å møte ungdommen de samarbeider med.

Gartnerhaugen tilbyr ulike pakker med oppfølging, ut fra behovet til ungdommen og familiene vi jobber med. Kommunene kan bestille døgnoppfølging hvor vi har hyppig kontakt med ungdommen og nettverket og kan være tilgjengelig hver dag, også på natt om det er krise. Vi kan også inngå avtaler om timeantall samt en pakke hvor også husvert er inkludert i oppfølgingen.

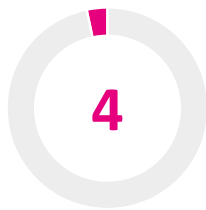
ARTIKKEL I NORGES BARNEVERN

Gartnerhaugen har hatt et samarbeidsprosjekt med NTNU Samfunnsforskning hvor vi skrev en artikkel sammen. Målet med samarbeidet var å knytte forskning nærmere praksisfeltet. Artikkelen ble publisert i tidsskriftet Norges Barnevern Nr. 2/2017 og er nå pensum på masterutdanningen i barnevern. Det er Universitetsforlaget som har rettighetene til artikkelen. Derfor publiserer vi her som et vedlegg bak i årsrapporten siste versjon vi skrev før teksten ble sendt inn.

Universitetsforlaget gir ut 55 ulike tidsskrift. Av alle artiklene som er utgitt i fjor, er denne artikkelen nominert til prisen Årets tidsskrift-artikkel 2017, en hederspris forlaget gir ut årlig. Kriteriene for nominasjon er at artikkelen skal være faglig nyvinnende og godt formidlet. Prisen deles ut i juni 2018.

3

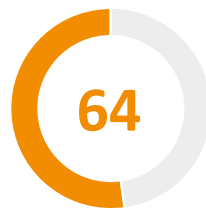
BRUKEN AV GARTNERHAUGEN 2017 I TALL

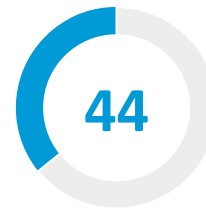
Bistand til andre tiltak
4 ungdommer

Gartnerhaugen inne
11 ungdommer

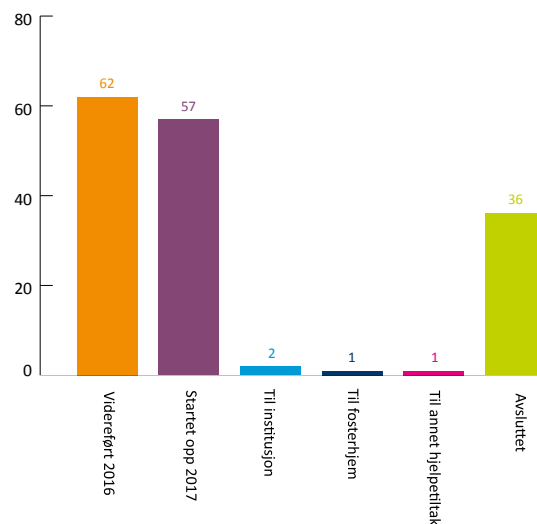
Gartnerhaugen ute
64 ungdommer
av disse har 8 bodd
hos husvert

Gartnerhaugen hjemme
44 ungdommer
av disse bodde
èn ungdom i bv.inst.

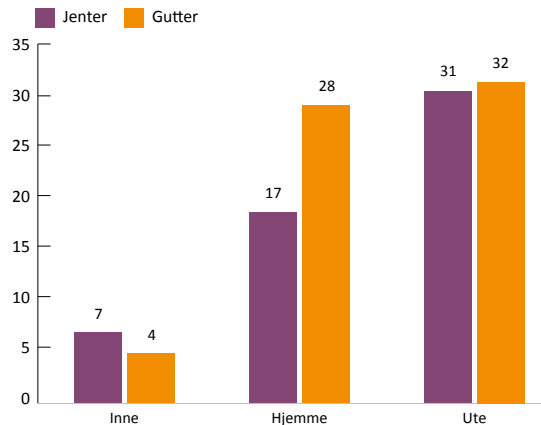
Ovenfor vises fordelingen av de ungdommene Gartnerhaugen har jobbet med i 2017. Noen er avsluttet i løpet av året, andre har vi startet opp med og noen har vært med oss gjennom hele året. Sum 123 ungdommer. Det vi her teller er antall ungdommer som er fokuspersonene for arbeidet vårt. Dette arbeidet innebærer ofte også målrettet arbeid med ungdommens familie og nettverk.

Som tabellen til høyre viser, startet vi opp med langt flere ungdommer/familier enn vi avsluttet i 2017. Med unntak av fire ungdommer, var vi siste tiltak for samtlige ungdommer.

HVEM ER UNGDOMMENE PÅ GARTNERHAUGEN?

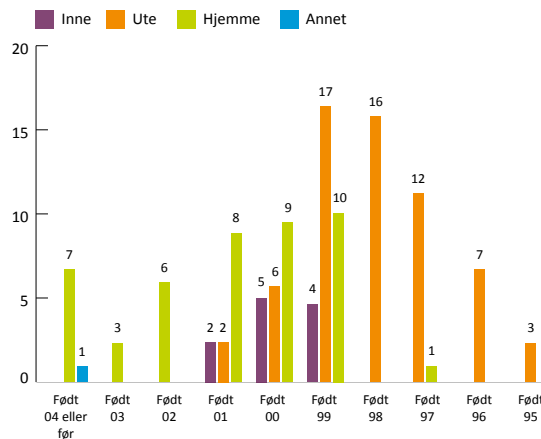
Blant ungdom som har bodd Inne i løpet av 2017 er fordelingen 7 jenter og 4 gutter. Blant ungdom Hjemme er det en overvekt gutter; 28 gutter og 17 jenter. Blant ungdom som bor Ute er kjønnsfordelingen nesten lik; 32 gutter og 31 jenter.

ALDER

Målgruppa for Gartnerhaugen er i utgangspunktet aldersgruppa 16 – 23 år, med unntak av ungdom i Gartnerhaugen Hjemme hvor målgruppe er fra 14 år. Tabellen viser naturlig nok at de yngste ungdommene bor hjemme. Ungdommene som bor hjemme var gjennomsnittlig 15 år på det tidspunkt oppfølgingen startet.

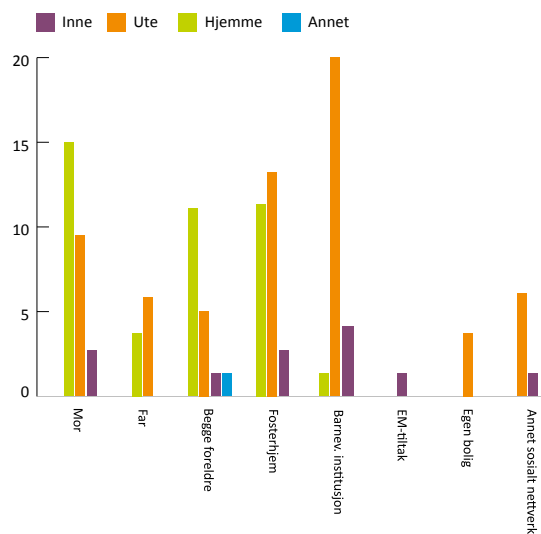
Tabellen viser også at de eldste ungdommene er de som bor ute. Det er her vi finner den største ungdomsgruppa på Gartnerhaugen. Flere av disse har tidligere vært Inne-ungdommer da de var yngre og trengte tettere oppfølging. Tabellen viser at Gartnerhaugen kan ha oppfølging fram til ungdommen blir 23 år slik barnevernsloven åpner for, men at dette i praksis skjer for forholdsvis få ungdommer.

BOSITUASJON FØR OPPSTART AV TILTAKET

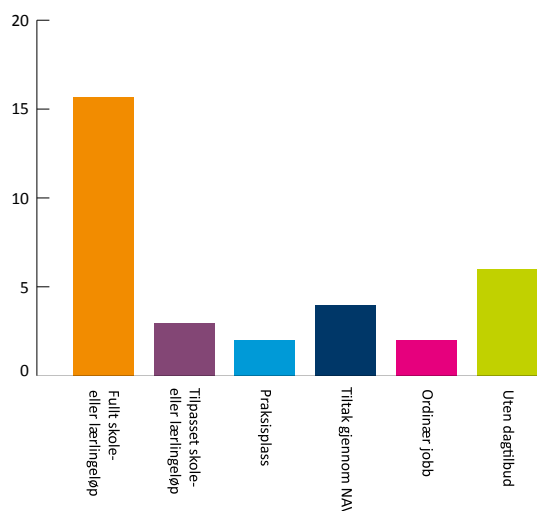
Diagrammet til høy viser ungdommens bosituasjon før vår oppfølging startet. Mørk blå kolonne viser Gartnerhaugen Ute, gul kolonne viser Gartnerhaugen Inne og blå kolonne viser Gartnerhaugen Hjemme.

Hvis vi ser bort fra de ungdommene som bor hjemme, viser tabellen at en svært stor del av ungdommene på Gartnerhaugen tidligere har vært under barnevernets omsorg. For ungdommene som flytter for seg selv, kommer den største gruppen fra fosterhjem. Dette er naturlig da fosterhjem er det mest brukte omsorgstiltaket. En stor andel av ungdom vi har fulgt opp hjemme bor hos mor.

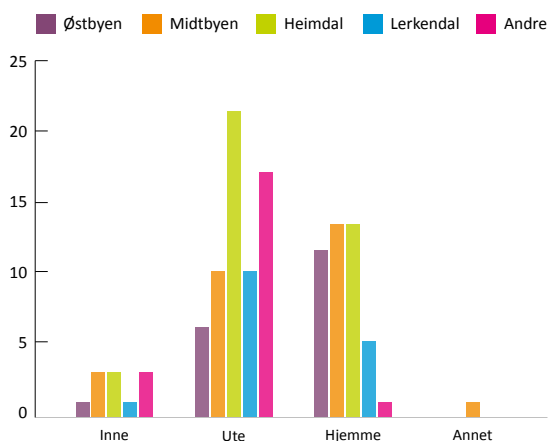
UNGDOMMENES DAGTILBUD

Tabellen viser ungdom hvor vi avsluttet oppfølging i 2017 og beskriver situasjonen ved sluttidspunkt. Av 29 registrerte ungdommer var 19 i et løp med skole, som lærling eller i vanlig jobb på registreringstidspunktet. 4 ungdommer var i et løp avtalt med NAV og 6 uten dagtilbud.

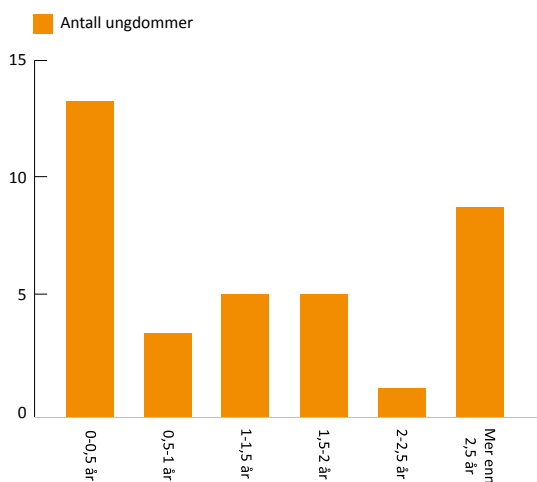
HVILKE BYDELER HAR BESTILT GARTNERHAUGEN?

Tabellen viser at det er bydelen Heimdal som bruker Gartnerhaugen mest. Likevel ser vi at dette har jevnet seg ut de siste årene og at bestillingene nå kommer fra alle de fire bydelene. Andre kommuner som har brukt Gartnerhaugen i løpet av 2017 er Malvik, Orkdal, Midtre Namdal, Værnesregionen, Klæbu, Bodø, Hamar og Laksevåg.

VARIGHET PÅ TILTAKET

Tabellen viser 36 ungdommer hvor Gartnerhaugen har avsluttet oppfølgingen i løpet av 2017. Gjennomsnittlig varighet på oppfølginga av disse var 1 år og 9 måneder. Lengden på oppfølginga varierte veldig fra ungdom til ungdom, fra 3 måneder til nesten 5 år for en ungdom som hadde behov for ettervern fram til 23-årsdagen sin. Et gjennomsnittstall sier derfor ikke så mye, men vi synes tabellen på en fin måte viser fleksibiliteten i tiltaket.

4

GARTNERHAUGEN SETT UTENFRA

Den samme hendelsen vil beskrives ulikt av ulike personer. Det samme barnevernstiltaket vil også beskrives ulikt av ulike samarbeidspartnere. Derfor har vi bedt noen av våre samarbeidspartnere i 2017 om å skrive til oss og fortelle hvordan de har opplevd samarbeidet.

Her er noen utenfra-blikk på Gartnerhaugen:

Brev fra Bodø Barneverntjeneste

Her kommer noen ord om hvordan vi som barneverntjeneste og omsorgsansvarlig opplever Gartnerhaugen;

- Barnevernet og ungdommen ble godt informert om tilbudet hos dere før flytting
- Involverer alle rundt ungdommen før avgjørelser tas
- Alltid imøtekommende ved spørsmål og evt. endringer, er handlingsdyktige / løsningsfokuserte og holder det dere lover
- Tar ungdommene på alvor og gjør at de føler seg sett, hørt og ivaretatt slik at mestrings følelsen styrkes
- Legger til rette for gode samarbeidsmøter og gjør at

man føler seg velkommen og viktig i samarbeidet rundt ungdommen

- Har fokus på det positive hos ungdommen og samarbeider med ungdommen rundt det som er vanskelig for å finne gode løsninger
- En flott og engasjert personalgruppe som det er en glede å samarbeide med

Som saksbehandler ser jeg positivt på framtida til ungdommen og et fortsatt supert samarbeid med alle de flotte folkene hos dere!

Brev fra BUP klinikk

Jeg deler noen oppriktige ord og tanker rundt dere og samarbeidet jeg har hatt og fortsatt har med dere.

Min erfaring og kjennskap til Gartnerhaugen som instans, mennesker og samarbeidspartnere er utelukkende god. Når vi jobber med barn, ungdommer og familier som befinner seg i ulike livskriser kjenner det alltid godt å vite at Gartnerhaugen med sine flotte og kompetente mennesker er medarbeidere sammen med meg selv og oss i BUP. Det som alltid slår meg i møte med dere er opplevelsen av engasjement, kunnskap og fokusert på et godt samarbeid hvor klienten står i fokus. Dere er reflekterende i den form av at det alltid tenkes høyt om hvordan vi kan forstå, hva som kan være mulige retninger i endringsarbeid og hvordan vi kan komme i gang, samtidig som dere også er handlingskraftige og vet å utøve faget deres med trygghet og effektivitet. Det er lett å være god på en av disse faktorene, dere evner veldig godt å gjøre begge deler samtidig og legge fokus der det blir viktigst i øyeblikket og samtidig klare å se et stykke frem i tid. Empatisk, romslig og fleksibel er tre av mange ord som dukker opp i mitt hode når jeg tenker på Gartnerhaugen og de medarbeiderne der jeg har vært så heldig å få samarbeide med. Jeg har også inntrykk av at dette ikke er tilfeldige egenskaper og ferdigheter som bare kan tilegnes de jeg har møtt, heller at det gjenspeiler holdningen og verdigrunnlaget som Gartnerhaugen synes å være tuftet på, og faktisk leve opp til i hverdagen så langt det lar seg gjøre. Det er godt å bli møtt slik av en samarbeidspart,

enda bedre er det å se at også brukerne av de tjenestene Gartnerhaugen yter også blir møtt med minst like mye av det samme, slikt blir det gode, trygge og endringsbaserte relasjoner og prosesser av.

I tillegg til å ha en kultur fundert på disse verdiene og holdningene, er det også helhetstilbudet ved Gartnerhaugen som skiller seg ut. Det å fungere som en omsorgsbasis for sårbare barn og unge er et viktig element for oss som jobber i BUP, og sannsynligvis for andre også. Dere representerer en god del av helheten i livet til klientene, hvor vi i BUP oftest har små og avgrensede deloppgaver som vi skal bistå med til klientene. Vi hadde ikke lykkes i vårt arbeid om det ikke var for at dere har f.eks. døgntilbud hvor dere kan ta vare på, gi trygghet og støtte til de unge som f.eks. får traumebehandling og annen behandling hos oss. Det å vite at de blir fulgt til og hentet fra, tatt vare på og fulgt godt opp i etterkant er ikke bare viktig for den enkelte klienten, det er også en viktig faktor for at behandlingstilbudet skal fungere. Jeg har selv flere gode erfaringer med både ungdommer som har døgntilbud hos dere og som har dagbaserte tilbud, uansett tilbud er det alltid godt samarbeidsklima, god kommunikasjon og åpenhet for å tenke nytt sammen med dere. Det gjør det også trygt, utviklende og spennende å samarbeide med dere, det tror jeg også klientene merker når vi har et godt samarbeid, felles forståelse og mål som vi alle er enige om.

v. Jahn Fredrik Holthe

Brev fra Barnevernsvakta

Vi ønsker å sette litt fokus på dere. På kulturen deres. Måten dere tenker om ungdommer på, skinner gjennom dere ut til oss andre som jobber nær dere. Det skinner respekt og omsorg, det skinner forståelse og ydmykhet for ungdommenes historie og det skinner håp og tro på ungdommene deres.

Det er ikke alle fagfolk som jobber med ungdommer som skinner sånn som dere. Vi har selv opplevd å høre på fagfolks forklaring om ungdommer. Noen av de forklarer en situasjon rundt ungdommen sin med å bruke ord og uttrykk som ikke gir en god klang i mottakerøret vårt og det ryster oss. Ord vi har hørt om ungdommer som har havnet i en eller annen slags vanskelighet, er "gal", at de trenger "isolat" og «fengsel» og en forklaring om ungdommens kropp med størrelse og vekt. Noen ganger er det vi som må spille inn spørsmål og tanker om hvordan denne vanskelige situasjonen oppleves for ungdommen. Men med dere hører vi ord og setninger som «Hun kan sove hos meg i natt, jeg har et ledig rom» og «jeg tror det

beste for ham er...» og «vi har god kontakt og relasjon med henne, så vi prøver å få til dette selv- men om det ikke går, så ønsker vi hjelp fra dere» og «han har det vanskelig nå...» Dette folkens, dette gir god klang i mottakerøret vårt og i hjertet vårt. Vi forstår fort at relasjonene dere skaper med ungdommer er gull verdt for både ungdommene og for omsorgspersonene deres.

Så - dette er en takk til dere. Takk for at dere har hjertet på rett sted. Takk for at dere er så fleksible. Takk for at dere alltid tenker ut i fra hva som er ungdommens beste. Takk for at dere tenker på kreative løsninger. Takk for at dere strekker dere så mye dere kan for å lande en akutt-situasjon på en best mulig måte. Vi ser dere, snakker varmt om dere og setter virkelig pris på å samarbeide med dere.

Vi ønsker dere en vakker jul og et herlig nytt år. Og så ser vi frem til fortsettelsen med dere for å skape en best mulig ungdomstid for ungdommene våre!

Brev fra BFT Heimdal

Barne- og ungdomsteamet ved BFT Heimdal ble forespurt å skrive noen ord om hvordan Gartnerhaugen oppleves utenfra. Kort fortalt, viser vår brainstorming at Gartnerhaugen fremstår med en tydelig kultur og et veletablert verdigrunnlag preget av følgende stikkord: ståpåvilje, fleksibilitet, nysgjerrighet, åpenhet, tilgjengelighet, raushet, uredd, kreativitet, løsningsorientert, varme, trygghet, forutsigbarhet og tillitsvekkende.

For å utdype ovennevnte, opplever vi som saksbehandlere at Gartnerhaugen møter ungdom og familier med respekt, raushet, ydmykhet og tydelighet, og at de er kloke i hvordan de balanserer dette. Ungdommer og familier gir ofte tilbakemelding på at de opplever tillit til sine kontaktpersoner på Gartnerhaugen, og at kontakten er nyttig. Dette tenker vi bekrefter at Gartnerhaugen har stort fokus relasjonen til ungdommen og dens nettverk, herunder anerkjenner disse som viktige og betydningsfulle samarbeidspartnere. Gartnerhaugen fremstår videre med en egen evne til å komme i posisjon til, og få innpass hos ungdommer som har mistet tilliten til voksne, og som i utgangspunktet ikke ønsker bistand som resultat av manglende tro på at noe eller noen kan utgjøre en forskjell i deres liv. Vi opplever gjentatte ganger at Gartnerhaugen

evner å snu ungdommers opplevelse av hjelpeapparatet, og sette de i stand til å ta grep om eget liv.

Videre fremstår Gartnerhaugen som et svært godt og samlet team, med lyttende, varme og nysgjerrige ansatte som er rause i erfarings- og kompetansedeling, og kan utfordre oss saksbehandlerne på en god og utviklingsfremmende måte. Gartnerhaugen har vært en bidragsyter til utviklingen av barne- og ungdomsteamets arbeid, hvor vi har stort fokus på å aktivere ressurser i nettverk for å hindre plassering utenfor hjemmet. Gartnerhaugen oppleves som fleksible og kreative samarbeidspartnere, som sammen med oss saksbehandlerne ikke er fremmed for utradisjonelle løsninger til det beste for ungdommen. Dette gjør et innovativt samarbeidet med Gartnerhaugen spennende og energigivende for oss saksbehandlerne.

Det kan være vanskelig å beskrive Gartnerhaugen som tiltak, da de har en egen evne til å tilpasse seg og være det tiltaket som ungdommen og familien har behov for i form av miljø- og familierapi. Barne- og ungdomsteamet ved BFT Heimdal er "steikanes" fornøyd med samarbeidet, og ser frem til hva vi sammen kan få til i fortsettelsen.

5

ETTERORD FRA AVDELINGSLEDER

Gartnerhaugen fikk, mens arbeidet med denne årsrapporten startet tidlig i januar, den tunge beskjeden om å redusere driften med rundt seks millioner kroner årlig. Å bli "nedskjært" gjør noe med selvbildet til en arbeidsplass. Er det ikke behov for tjenestene våre i like stor grad? Er ikke Rådmannen fornøyd med de tjenestene vi leverer? Tenker man at andre hjelper målgruppen vår bedre? Det preger også den enkelte ansatt. Har de ikke bruk for meg og mine tjenester? Har jeg ikke prestert godt nok? Vi fikk behov for å spørre både ungdommer og våre samarbeidspartnere i BFT, BUP og fra andre kommuner om deres opplevelser av oss. Denne årsrapporten er preget av andres beskrivelser av Gartnerhaugen. Kanskje trengte vi i denne årsrapporten noen vitner som minnet oss på at vi gjør en god jobb og at vi fortsatt trengs i barnevernet.

Som leder for Gartnerhaugen blir jeg ydmyk når jeg leser de tilbakemeldingene vi har fått. De varmer i de krevende tidene vi er i, når dette skrives (mars 2018). Beskrivelsene gjør meg motivert til å bevare og videreutvikle styrkene ved Gartnerhaugen som tiltak. Den nye barnevernstrategien i Trondheim Kommune legger opp til at tjenestene våre behøves mer enn noen gang. Vi skal gjøre vårt - innenfor de nye budsjetttrammene vi har fått - for å realisere intensjonene i barnevernstrategien i årene som kommer.

Gartnerhaugen, 20.03.18

Jørn Are Aune
avdelingsleder

RELASJONEN SOM PLATTFORM I MØTE MED UNGDOM I BARNEVERNET

Artikkelen er publisert i Tidsskriftet Norges Barnevern nr 2 2017. Den er kommet i stand etter et samarbeid mellom forskere på NTNU og ansatte på Gartnerhaugen.

Forfattere:

Veronika Paulsen, PhD-stipendiat, Institutt for sosialt arbeid, NTNU
 Jørn Are Aune, Fagleder, Gartnerhaugen, Trondheim kommune
 Jan Karle Melting, Teamkoordinator, Gartnerhaugen, Trondheim kommune.
 Otto Stormyr, Miljøterapeut, Gartnerhaugen, Trondheim kommune
 Berit Berg, Professor, Institutt for sosialt arbeid, NTNU

“De som jobber her, er veldig greie. Tidligere når jeg har snakka med barnevernet (...), så har jeg aldri følt at dem virkelig har brydd seg. Det er bare, jeg er en på lista som dem skal prate med. En på lista og at de bare, når de har snakka med meg, stryker ut. Stryke ut – neste. Men her så føler jeg at det er annerledes. For at de er så personlige. De er menneskelige. De snakker ikke bare ut fra boka.”

Sitatet over er hentet fra et intervju med en ungdom og illustrerer betydningen av relasjoner i møtet mellom ungdommer og ansatte i barnevernet. Både medvirkningsarbeid og relasjonsarbeid er prosesser som bygger på tillit mellom ungdommer og ansatte. Imidlertid har det de siste årene vært en tendens til en økende standardisering og teknologisering av barnevernets praksis, noe som kan bidra til større avstand mellom barneverntjenesten og barnet (Juil, 2010). Flere standardiserte og manualbaserte metoder har blitt kritisert for at de i for liten grad tar hensyn til barn og unges egne perspektiver (Sagatun, 2008; Martinsen, 2012; Hasle, 2013). Gjennom denne artikkelen ønsker vi derfor å vise eksempler på hvordan det kan jobbes med å skape gode relasjoner som kan legge grunnlag for medvirkning og samarbeid mellom ansatte

og ungdommer. Målet er å belyse hvordan relasjonsarbeid kan være nyttig i arbeidet med ungdom i barnevernet og synliggjøre praksis gjennom å vise hvordan Gartnerhaugen jobber med dette i møtene med ungdommene. Artikkelen er et samarbeid mellom forskere ved NTNU Samfunnsforskning og ansatte ved Gartnerhaugen.

Gartnerhaugens teorigrunnlag og arbeidsmetoder

Gartnerhaugens målsetting er at ungdommene som de er i kontakt med, skal leve et godt ungdomsliv og på sikt bli aktive og likeverdige deltakere i samfunnet. Ved å bidra med støtte, omsorg og kunnskap i møte med ungdommene ønsker Gartnerhaugen å skape gode rammer for utvikling i ungdommenes liv. Dette gjøres gjennom å skreddersy et tilbud som er tilpasset hver enkelt ungdoms ønsker og behov. Gartnerhaugens teorigrunnlag og metodetilfang bygger på en sirkulær måte å forstå mennesker og menneskelige relasjoner på. En slik forståelse er forankret i et sosiokulturelt perspektiv hvor utvikling skjer gjennom sosial interaksjon med andre (Ulvik, 2009). I dette perspektivet anses barn og unges samhandling med profesjonelle hjelpere som sosiokulturelle aktiviteter som bidrar til barns utvikling, og det anerkjennes at

profesjonelle hjelpere kan bidra med utviklingsstøtte (Gulbrandsen, Seim, & Ulvik, 2012). Gjennom en slik forståelse tydeliggjøres det at individ og kontekst påvirker hverandre i en vekselvirkning. Gartnerhaugens ansatte er en del av denne konteksten, og deres relasjon til ungdommene er en sentral påvirkning i ungdommenes liv og deres utvikling.

Samtidig er Gartnerhaugen opptatt av at denne påvirkningen går begge veier, og at de som fagpersoner også påvirkes av ungdommene de møter og ungdommens liv. En del av filosofien er at man som fagperson lærer, preges og blir berørt av møtene med ungdommene og deres familier, uansett hvilke metoder man jobber etter. Derfor fokuserer Gartnerhaugen på at de ansatte skal være bevisst hva som skjer med den enkelte fagperson, hvilke følelser som kommer frem, og hvilken gjenklang i eget liv møtet med ungdommene gir. De indre prosessene hos de ansatte som fagpersoner preger alltid deres væremåte i møte med ungdommene, og kunnskap og bevissthet om dette kan være hjelpsomt i endringsarbeidet med ungdommene.

Med bakgrunn i dette velger vi i denne artikkelen å ha hovedfokus på relasjonsarbeid, da relasjonsarbeid og det å bruke tid på å etablere gode relasjoner er «fundamentet» i Gartnerhaugens arbeid og i møtene med ungdommene. Relasjonsarbeid som begrep er både noe veldig selvsagt og noe svært komplekst, og når innholdet skal beskrives, knyttes det ofte til begreper som tillit, anerkjennelse, bekreftelse, respekt, kjærlighet og omsorg (Berg, 2005; Paulsen, 2014; Thrana, 2015). Thrana (2015) viser til at det særlig er to ulike aspekter som kommer frem i studier der relasjoner mellom ansatte og ungdommer er et tema. Det første aspektet handler om hvordan

ungdommene selv opplever relasjonen med ansatte i barnevernet, og hva de mener er viktige elementer i denne relasjonen. I disse studiene trekker ungdommene særlig frem betydningen av å bli hørt, sett, møtt med respekt og anerkjent (Thrana, 2014; Paulsen, 2016a; Paulsen 2016b), noe vi også skal se i intervjuene med ungdommer på Gartnerhaugen.

Det andre aspektet handler om utfordringer de profesjonelle opplever med å inngå i nære og tette relasjoner med ungdommer, der forholdet mellom nærhet, distanse og profesjonalitet er et tema (Sagatun, 2005). Dette er et av punktene som diskuteres mye blant ansatte på Gartnerhaugen: Hvem skal vi være for ungdommene? Hvilken relasjon skal vi ha? Og hvordan kan vi bruke oss selv aktivt og være gode relasjonsbyggere?

Det å jobbe med relasjoner er en prosess som bygger på gjensidighet. Det betyr at en relasjon mellom bruker og fagperson ikke oppstår av seg selv, men hviler på en samhandlingsprosess som skaper tillit, trygghet og en opplevelse av troverdighet og tilknytning (Røkenes & Hanssen, 2002). Gartnerhaugen er opptatt av at det å skape en relasjon er en prosess som krever engasjement og gjensidighet, og fokuserer derfor på at den enkelte miljøterapeut/ansatte skal ha frihet til å bruke seg selv som redskap. På denne måten kan ansatte legge til rette for at dialogen med ungdommen skjer i en setting som er naturlig og hvor ungdommen føler seg vel. Derfor kan samtaler finne sted mens man lager middag hjemme hos ungdommen eller ved et vann i Bymarka mens man venter på at ørreten skal bite. Det å gi de ansatte mulighet til å bruke egne interesser og kunnskap utover det rent faglige i møtene med ungdommene gjør at relasjonen kan utvikles på en annen måte, og ungdommene har gitt tilbakemeldinger

på at de setter pris på slike settinger.

For å skape en god relasjon må de ansatte være sensitive på hva ungdommene uttrykker, og det er viktig å ta ungdommenes ønsker og mål på alvor. Gartnerhaugens utgangspunkt er at andre ikke kan bestemme hva som er bra for ungdommene, men at dette er noe de må få frihet til selv å bli bevisste på. Det som gir møtene med ungdommene retning, er at ansatte sammen med ungdommene klart definerer hva som er ungdommens prosjekt. Hva vil de, hva drømmer de om, hva er det å ha det bra, hvordan tar de vare på seg selv, og hva er viktig for dem? De ansatte er altså opptatt av å få frem ungdommenes egne tanker og at det er de selv som skal definere målene for sine egne liv. Dette er tett koblet til medvirkning, som har vært påpekt å være en viktig faktor for å lykkes i å skape gode relasjoner (Gallagher, Smith, Hardy, & Wilkinson, 2012; Bijleveld, Dedding, & Bunders-Aelen, 2013; Paulsen, 2016a). Det å oppleve en medvirkningsprosess hvor man blir tatt på alvor, respektert og anerkjent, kan bidra til å bedre relasjonen. I tillegg kan gode relasjoner også bidra til større grad av medvirkning, da en god relasjon gjør at det blir lettere å stille spørsmål og ytre sine meninger (Bessell, 2011). Sånn sett kan medvirkning og en god relasjon være gjensidig forsterkende ved at medvirkning bidrar til en god relasjon og en god relasjon bidrar til medvirkning (Paulsen, 2016a).

Ungdommenes opplevelse av relasjonen til ansatte

Det er gjennomført kvalitative intervjuer med 22 av ungdommene som har eller har hatt kontakt med Gartnerhaugen. Intervjuene er gjennomført som en kombinasjon av individuelle intervjuer og gruppeintervjuer. Fokuset har vært på deres opplevelser av hjelp og oppfølging fra barnevernet, hvor

medvirkning, relasjonsarbeid og oppfølging i overgangen til voksenlivet har kommet frem som relevante temaer. For denne artikkelen har intervjuene blitt analysert med spesielt blikk på beskrivelse av relasjoner og medvirkning.

Ungdommene beskriver at de generelt har en god relasjon til de ansatte på Gartnerhaugen. Dette gjelder spesielt til hovedkontakten og/eller miljøarbeideren som er tettest på ungdommen, men også til de andre ansatte. De gir uttrykk for at de føler at de ansatte bryr seg og at det virker som det er mer enn bare en jobb. I forlengelsen av dette understreker de at det er viktig å bli møtt med forståelse og å bli møttsom individer, ikke som saker. Når ungdommene skal beskrive kvalitetene hos ansatte som lykkes med å skape gode relasjoner, beskriver de ansatte som anerkjenner dem gjennom å lytte til dem, som tar avgjørelser uten å nedvurdere ungdommens mening, som ikke bare antar at de vet hva som er barnas/ungdommens beste, og som støtter og veileder dem i beslutninger. Når ungdommene derimot snakker om dårlige relasjoner, beskriver de ofte at de blir behandlet som saker, ikke personer, og at de ikke blir lyttet til, som vi også ser av sitatet innledningsvis. Ansatte som oppleves som distanserte og kun er opptatt av læreboka, inngir ikke tillit hos ungdommene, noe som også er påpekt i andre studier av ungdom (Horwath, Kalyva, & Spyru, 2012; Paulsen, 2014). Tillit er en viktig komponent i relasjonsarbeidet, noe ungdommene ofte beskriver som at de «stoler på» den ansatte. Altså må relasjonen bygge på tillit og respekt og være en relasjon hvor barna/ungdommene opplever at det de sier, blir tatt på alvor og lyttet til.

Ungdommene er også opptatt av at det tar tid å bygge relasjoner, og mener at det kanskje tar enda lengre tid for dem siden de

har opplevd så mange brudd i relasjonene tidligere og har problemer med å stole på folk. Ungdommene synes det er vanskelig å beskrive hvilken relasjon de har til de ansatte og bruker betegnelser som «venn», «hjelper», «min andre mor», «nesten som en far» osv., eller som en av ungdommene uttrykte det: «Jeg pleide å beskrive det som litt rare onkler og tanter. Det er litt som en familie, på en måte, men det er litt sånn rart.»

Ungdommene beskriver også at de har gode og utviklende samtaler med de ansatte, og de fremhever samtalene som noe av det viktigste i kontakten. Ungdommene opplever at samtalene er utviklende, og at de ansatte gjør mer enn å bare jatte med. De mener at de blir utfordret, og at samtalene gjør at de må tenke nytt eller annerledes. Ungdommene beskriver også tett oppfølging og kontinuitet i relasjonen som positive elementer. De understreker at det er viktig at de kan ta kontakt med de ansatte ved behov, og at det å vite at noen er tilgjengelig, skaper en trygghet. Videre beskriver de at det å få være med å påvirke og at deres meninger blir respektert og vektlagt, er viktig. Ungdommene understreker at det å få være med og bestemme har positive virkninger, blant annet ved at de blir mer engasjerte og føler mer ansvar for avtaler og mål som blir satt.

Praksisfortelling fra en ansatt

Som et eksempel på Gartnerhaugens praksis har en av de ansatte skrevet en praksisfortelling fra et møte med en ungdom. En praksisfortelling er ikke ment å være en beskrivelse av en objektiv virkelighet, men er hentet fra praksisfeltet og fremstilles i en fortolket form (Fennefoss & Jansen, 2010). Målet med fortellingen er å gi leseren et innblikk i Gartnerhaugens arbeid og vise eksempler på hvordan ansatte kan jobbe

med relasjoner, og hvordan den ansatte bruker seg selv og egne erfaringer inn i møtet med ungdommen. Miljøterapeuten har gjennom praksisfortellingen beskrevet et konkret møte, men også hvordan han selv opplevde situasjonen, hvordan han reflekterte underveis i samtalen, og hvordan han bruker seg selv som verktøy i møte med ungdommen. Ungdommen i fortellingen er 17 år og har hatt oppfølging fra Flexiteamet på Gartnerhaugen i to år. Oppfølgingen har bestått av hyppige treff, samtaler, bistand til å møte det offentlige, dagtilbud, økonomi etc. Den siste tiden har fokuset for oppfølgingen endret seg ved at det er færre møtepunkter, mindre oppsøkende (han tar kontakt selv når han trenger det) og mer fokus på at han i større grad enn tidligere skal prøve å bruke nettverket han har rundt seg.

Seinvakt. Jeg er litt presset på arbeidsoppgaver, men får beskjed på overlapp om at en av ungdommene jeg er med å følge opp, hadde bursdag i går. Jeg visste det, men jeg hadde forventet at noen andre skulle ta ansvaret for å kontakte han og gjøre noe sammen med han denne dagen, men noe har skjedd, og han har ikke fått noe særlig oppmerksomhet av oss på bursdagen sin. Gaven vi har kjøpt til han, ligger fortsatt på kontoret. Han har fått en telefon fra oss, men senere på kvelden tatt kontakt igjen og etterlyst et treff. Kollegaen min opplevde han nedstemt på telefonen.

Jeg blir oppgitt og må omprioritere arbeidsoppgavene mine denne kvelden. Jeg blir oppgitt fordi dette er en ungdom med mange erfaringer på at voksne stort sett alltid svikter, og fordi det er så viktig at vi er tydelige og til å stole på i møte med denne ungdommen. Ungdommen bærer preg av voksne som ikke har vært til å stole på. Voksne som har hatt nok med seg selv. Han føler seg lett avvist. Det snakker vi en del

om. Han er redd for ikke å være bra nok, og jeg opplever noen ganger at han er på jakt etter bekreftelse på at dette stemmer. Jeg tror faktisk verden blir et tryggere sted for han når han finner noe gjenklang i oppfatelsen av seg selv. Det kan han håndtere. Usikkerheten er verst. Er de glad i meg? Er jeg bra nok for denne verden? Hvordan skal jeg håndtere at noen bryr seg om meg?

Jeg gruer meg litt til samtalen, men ringer han fra bilen. Jeg tenker mye på hvordan jeg skal møte ham, men bestemmer meg for å møte ham med glede og energi først, og så beklage at det ble rot dagen før. Si at jeg synes det er for dårlig av oss. «Hei!! Og gratulerer så mye med dagen i går!! Kan jeg komme innom deg med en gave? Og skal vi finne på noe?» Han sier ja. Men jeg er enig med kollegaen min; han høres nedstemt ut. Jeg tenker med en gang at han er skuffet over gårsdagen. Selvfølgelig er han det. I passasjeretet ligger bursdagsgaven hans. Vi har kjøpt vekkerklokken «fra helvete» til han. Mannen i butikken sa at han hadde en sånn en selv. Og etter to dager hadde han begynt å våkne før vekkerklokken ringte fordi han ikke orket å bli vekket på den måten. Det er en symbolsk gave. Ungdommen sliter med å stå opp om morgenen. Samtidig hater han å forsove seg. Det er så mye skam når han nok en gang ikke kommer seg på skolen. Nok skam til at han velger å la være å ta telefonen og ligger i sengen med ekstremt tankekjør resten av dagen. Selvbebreidende tanker. Tanker som tar ufattelig mye energi. Tanker som veier 100 tonn å bære alene. Hvorfor fikser jeg ikke dette? Når gir de meg opp? Jeg er en pingle! Er jeg det? Lurer på hva de tenker? De skjønner meg ikke! Jeg får det aldri til. Fortvilelse. Uansett, vekkerklokken er humor.

Samtidig er vekkerklokken også å se ham. Vi vil at du skal få det til! Vi skjønner at dette er

vanskelig for deg, og vi møter ikke forsovelsene dine med noen pekefinger. Vi skjønner derimot at det her er ordentlig vanskelig for deg. Og at det svir som et helvete hver gang du ikke får det til. Vi snakker sammen om dette ofte. Når det gjør så vondt for deg å ikke stå opp, betyr ikke det at det er ganske viktig for deg? Betyr ikke det at du nettopp ikke er den slabbedasken du tror du er? Hva kan du gjøre for å få til det som er viktig for deg? For det er da man får det litt bedre, er det ikke? Når man lever livet i tråd med hva man selv opplever som viktig. Lever etter verdiene sine. Jeg tror det. Det har jeg ikke lært på skolen. Det er min egen livserfaring og forståelse som snakker. Jeg kommer ikke med velmenende råd om søvnhygiene. Han vet alt det. Men han får det fortsatt ikke til. Dobbelt fortvilelse.

Jeg parkerer utenfor hos han. Han står der og venter på meg. Han åpner bildøren, og jeg gratulerer han masse med gårsdagen. Drar på med positivitet. Jeg har gaven i fanget, så han skal få satt seg ned. Han ser ut som om verden holder på å gå under. Jeg skjønner med en gang at dette ikke er tidspunktet for «vekkerklokken fra helvete». Jeg sier det høyt: «Vi venter litt med denne eller?» Legger gaven i baksetet. Ja, hvisker han. Jeg tar meg selv i å føle meg tung. På grensen til oppgitt. Det er akkurat her det er så fort gjort å si: «Ta deg sammen!», «Se på alt du har!». Fordi jeg ikke tåler mine egne følelser i møte med en som har det tungt. Jeg sier ikke det. Jeg gjør aldri det. Større avvisning skal du lete lenge etter. Jeg sier heller: «Nå har du det ikke noe særlig?». Han sier nei. Jeg merker at det er noe mer. Jeg tenker på hvordan jeg skal få gjennomført denne samtalen. På cafe er det for mange folk. På samtalerommet der vi har kontorer, blir det kunstig. Klinisk. Rett opp og ned, rett ovenfor hverandre. Alt for mye øyekontakt. Jeg spør han: «Hva vil du gjøre?». Han

svarer: «Kan vi ikke bare kjøre litt rundt?». Perfekt, tenker jeg! Det er kanskje den beste måten å ha samtaler på, etter min mening. I bilen. Jeg kan også bli litt anspent av å sitte rett opp og ned i et samtalerom. Det påvirker hvordan jeg møter de jeg snakker med.

Han begynner å prate og sier med lavt toneleie at han ikke skjønner meningen med livet. Han skjønner ikke hva det er vi stresser rundt for, når alt som skjer er at vi dør til slutt uansett. Han ser ikke meningen med det i det hele tatt. Han synes det er patetisk. Det er dystert og taust i bilen. Ordene hans synker inn. Atter en gang blir jeg konfrontert med mitt eget ubehag. Jeg får lyst til å få det bort. Jeg får lyst til å gi råd. Men jeg gjør det ikke. Fordi jeg tror på at det er sånn han ser verden nå. Og jeg tror det gjør veldig vondt å se verden gjennom de brillene. Han skal ikke ha det sånn alene. Jeg vet hvordan det er. Målet mitt blir at han skal forstå at jeg forstår. På den måten er han ikke alene. Jeg ønsker ikke å snakke om meg selv. Da tar jeg det fra han. Vi skal sitte i denne stemningen. Det skal jeg tåle. Jeg stiller heller spørsmål som viser at jeg forstår. Og jeg lar det være stille. Noen ganger er det stille i flere minutter.

Vi snakker om hvilke muligheter han har nå, hvor han kan få hjelp, og hvordan vi sammen skal finne ut av dette (...) Jeg spør han hva som har skjedd i forkant av alt dette. Legger til at jeg tror ikke man ender opp med å prøve å ta livet sitt uten at det er noen rimelig tungtveiende grunner til det. Han begynner å fortelle. Han har ikke kommet seg opp til skolen en eneste gang denne uken. Han har sovet til klokken 17–18 hver dag. Vært våken hele natten. Forrige helg hadde han vært på en tilstelning sammen de biologiske foreldrene sine. Et stykke bort fra byen. Han har alltid visst at de ruset seg, men denne helgen hadde han sett ting han aldri før hadde sett. Han hadde ufrivillig

blitt vitne til at en av hans nærmeste hadde sovnet med en sprøyte i lysken. Det hadde gjort intenst vondt. Han hadde dratt derfra. Og historien fortsetter (...)

Stemningen er etter hvert mye lettere. Han spøker en del. Jeg forteller han om planene mine for morgendagen. Han takker meg for at jeg hørte på han. Jeg opplever at vi er så nære hverandre som vi aldri har vært før. Jeg tror det er nettopp det han trenger. Og det er derfor jeg jobber med dette. Jeg føler også nærheten. Mestringen. Jeg føler meg viktig som får muligheten til å gjøre en ordentlig forskjell. Denne kvelden hadde han noen. Lite er fikset, men jeg håper han er en erfaring rikere på hvordan det går an å bli møtt, og at det går an å ikke føle seg så alene om ting som er så tunge å bære.

Nå er det på tide å åpne bursdagsgaven. Reaksjonen er som forventet. Latter! Og et oppriktig takk. Han gleder seg til å ta den i bruk. Målet hans er å komme seg opp de siste fem dagene før juleferien. Da kan han ha god samvittighet de to ukene han har fri. Det er viktig for han.

Praksisfortellingen illustrerer mye av det Gartnerhaugen er opptatt av i møte med ungdommene: å møte dem «der de er», å ha fokus på deres egne prosjekter og å skape gode relasjoner preget av gjensidig tillit. Vi ser også at den ansatte viser at han bryr seg, og at han prøver å forstå gjennom å ta ungdommens perspektiv. Han bruker seg selv og sine tidligere opplevelser for å vise at han forstår, samtidig som at det er ungdommens opplevelser som er i fokus. Praksisfortellingen illustrerer flere av utfordringene den enkelte miljøterapeut opplever i møte med ungdom: det å være fleksibel, kreativ og tilpasningsdyktig og å tørre å gi av seg selv og vise frem noe av den man er.

Det å bruke praksisfortellinger kan være nyttig for flere formål: å vise frem eksempler på praksis, til egen refleksjon, for diskusjoner i ansattegruppa og som refleksjon sammen med ungdommen. I dette tilfellet har ungdommen fått lese teksten, og han og den ansatte som har skrevet den, har etterpå hatt en samtale om det. Ungdommens første reaksjon var at han syntes teksten var fin. Han syntes spesielt det var interessant å lese hva som hadde foregått i den ansattes hode, både før og under treffet, og han var overrasket over at det lå så mange tanker bak det miljøterapeutene gjorde og sa. Han kjente igjen beskrivelsene av seg selv og samtalen og sa han følte seg sett og bekreftet når han leste det. Den ansatte beskriver at teksten førte til en veldig fin samtale mellom dem, og at de snakket om ting de aldri hadde snakket om tidligere.

For å møte ungdom «der de er» må vi endre språket vårt

Som et ledd i relasjonsarbeidet og for å bidra til at ungdommenes stemme kommer tydeligere frem, har Gartnerhaugen lagt om måten de skriver rapporter på. Tidligere ble rapporter skrevet i «standard» format, altså om ungdommen og med benevnelsene «ungdom» og «miljøarbeideren» eller «undertegnede», slik det vanligvis gjøres. Også Gulbrandsen et al. (2012) har påpekt at mange former for barnevernpraksis som anbefales fra sentralt hold, fortsatt preges av at barnet er en person det snakkes om. Rapportverktøyene som var brukt, var ment å gi en nøytral/objektiv og formell beskrivelse som oppfattes ryddig og korrekt. Ved å skrive på denne måten opplevde imidlertid ledelsen og de ansatte at det ble skapt en unaturlig distanse, og de erfarte at ungdommene syntes rapportene var uinteressante og ikke henvendte seg til dem. Dette førte til at ungdommene ikke engasjerte seg i det som sto i rapportene, noe som gjorde at rapporten ga lite rom for ung-

dommenes stemme og deres medvirkning. Gartnerhaugens endrede rutiner for rapport-skriving innebærer at rapportene skrives nå til ungdommene i «jeg» og «du»-form. Gartnerhaugen er opptatt av at rapportene skal skrives på en forståelig måte og i et språk ungdommene kjenner seg igjen i. Det skal likevel ikke være som et brev, men være en rapport som hovedsakelig beskriver målene det jobbes mot, og hva som har skjedd i ungdommens liv. Målet er at det å skrive til ungdommene gjør at de i større grad kjenner seg igjen i det som skrives, at de føler seg sett, og at de blir mer engasjert i rapportprosessen. Nedenfor er et utdrag fra en slik rapport, som handler om temaet identitet, men som også handler om relasjonen og samhandlingen mellom ungdommen og den ansatte:

«Hvem er du?», «Hvem er jeg?» og «Hva er vårt forhold?» er spørsmål som alltid er til stede i relasjonen mellom oss to, både når vi er sammen, og når vi sender SMS og snakker i telefon. Fordi denne rapport handler om vår første periode sammen, er den naturlig nok ekstra preget av at jeg og du fortsatt er i ferd med å bli kjent med hverandre.

Gjennom fortellinger fra skolehverdagen, fra familieliv, venner og forelskelser trer den større fortellingen om deg gradvis frem. Det blir tydeligere for meg, og kanskje også for deg gjennom å sette ord på det, hvilke verdier, holdninger og interesser du har (...) Også gjennom det å gå i butikker, lage mat, eller bare bla i bøker sammen, kommer det stadig ny informasjon fram om deg, og forhåpentligvis er det ikke bare jeg som blir bedre kjent med deg – kanskje blir du det selv også.

Jeg synes å legge merke til at du stadig blir tryggere på meg, blant annet gjennom at du oftere kommer med forslag og ideer til hva vi kan gjøre når vi treffes. Også gjennom valg av samtaletema synes jeg at jeg ser en trygg

og stødig tenåring, samtidig som vi gjennom å snakke om ytre press knyttet til utseende og prestasjoner gjør det synlig at du, som jeg og alle andre, blir påvirket av hva andre mener og sier.

Utdraget viser tydelig hvordan miljøterapeuten bruker seg selv i teksten og også bruker sin egen forståelse og sine opplevelser av møtene som et verktøy for å gi ungdommen en tilbakemelding. Vi ser også at miljøterapeuten inviterer ungdommen med på en dialog, hvor utgangspunktet er at ungdommen selv vet sitt eget beste. De ulike temaene som er viktige i ungdommens liv, blir også viktige for den ansatte og noe de kan utforske sammen. Dette ser vi også i det neste eksemplet, som er hentet fra en rapport som omhandler målsettingen «delta i sosiale aktiviteter»:

Vi har gått turer med hundene, vært på kino, spist på cafe, vært på shopping og laget litt mat hjemme hos deg. Du har hatt en del kontakt med familien din, både pappa, mamma, søsken og tantebarn. Du har også venner du har jevnlig kontakt med.

Det er stort sett jeg som tar kontakt for å avtale treff, men du har som regel et ønske for hva vi skal fylle treffene med. «Jeg trenger hjelp til sånne NAV-ting, søknader og sånn», sa du forrige gang vi møttes. Du sier selv at du trenger støtte i forhold til NAV og ting som innebærer «papirarbeid». Dette tror jeg handler om at du er litt usikker på om du mestrer det alene. Jeg tror du trenger å oppleve at en tur alene på NAV ikke er så farlig, og at du med litt øvelse kan slippe av mer i forhold til dette. Jeg lurer på om du skal få mer ansvar for å ta kontakt selv i forhold til treff, slik at det er du som viser behovet. Jeg vil gjerne vite hva du tenker om dette selv.

Også her ser vi at den ansatte bruker seg selv aktivt i tilbakemeldingene til ungdommen. Samtidig stiller miljøterapeuten spørsmål som utfordrer og oppfordrer ungdommen til å kjenne etter om tiden er moden for å gå et skritt videre mot større selvstendighet. Behovet for slik støtte har også fremkommet i intervjuene med ungdommene på Gartnerhaugen, hvor de påpeker at det er viktig å ha samtaler som ikke bare er støttende, men som også får dem til å reflektere og tenke annerledes. Altså kan rapporten være et verktøy ikke bare for rapportering, men også en kommunikasjon til ungdommen og en rapport som kan engasjere og bidra til nye tanker. Gjennom å kommunisere til ungdommen opplever de ansatte at det er lettere å snakke med ungdommene om rapporten, både i forkant og underveis, spesielt fordi de i større grad enn tidligere lykkes med å engasjere ungdommene i arbeidet. Neste eksempel viser utdrag fra en rapport hvor målet er «å være så selvstendig som mulig, lære mest mulig».

Dette målet handler om at du snart skal flytte for deg selv, og at du fyller 18 år i år. Det er viktig å vise at jeg klarer meg selv, sa du da vi var på en kjøretur sammen. Vi har jobbet mot målet både ved å reflektere sammen omkring det å være i en oppbruddsfase – hva det vil si å være selvstendig, hva som kreves av en voksen, og hvilket ansvar som følger med den økte friheten – og gjennom rent praktiske aktiviteter. Dette har bestått i å gå på visning, demontere møbler i tidligere fosterhjem, søke om nytt oppholdskort samt handle inn og lage middag sammen.

Mine tanker om dette målet

I samtalene våre har vi ofte vært inne på det med frihet og hvordan du endelig føler større frihet der du bor nå. Jeg tenker at frihet henger sammen med selvstendighet, og at dette er viktige følelser for deg – det er

viktig for deg å kjenne at du selv er med på å bestemme over eget liv (...) Samtidig synes jeg ofte du spør om råd og hjelp hvis du trenger det, og du har god oversikt over hva du trenger å gjøre. Du har også formulert dette i handlingsplanen, at det å gjøre ting sammen med meg før du prøver på egen hånd, kan være mitt bidrag til å hjelpe deg med å nå målet om å bli mer selvstendig.

Dine tanker om rapporten/perioden

Jeg har fortalt deg om denne rapporten og sendte deg utkastet på e-post. Vi snakket sammen på telefon i forkant, og sendte SMS i etterkant, og jeg spurte om du hadde noen kommentarer du ville jeg skulle ta med i rapporten. På SMS tilbake til meg skrev du «Æ synes det har vært veldig hyggelig og æ har lært veldig my. Det har vært perfekt te no?»

I dette eksemplet har ungdommen selv vært med å snakke om rapporten både i forkant og underveis og har i tillegg gitt en kort tilbakemelding på hva han synes om rapporten, før den ble sendt til saksbehandler. På denne måten blir også ungdommene mer deltakende i rapportprosessen. Rapporten er et viktig dokument, da den brukes som en del av vurderingsgrunnlaget når det gjøres vurderinger og fattes vedtak om hvilken oppfølging og hvilke tiltak ungdommen skal ha videre. Derfor er det viktig at ungdommene deltar i rapportarbeidet, slik at deres tanker, ønsker og behov kommer til uttrykk og kan forme oppfølgingen fra barnevernet. Barnevernet har vært kritisert for at deres arbeidsmetoder i liten grad gir barn og unge mulighet til å formidle sine synspunkter ut fra sitt eget perspektiv (Jensen, 2014). Noe av dette kan knyttes til språk, og Fossestøl (2004) beskriver at barnevernsarbeidere språklig sett befinner seg i splittelse mellom vitenskapsbasert fagspråk og forsøket på «å snakke så folk forstår».

«Stammespråket» i barnevernet kan dermed gjøre at det skapes distanse mellom ansatte og ungdommer, men den nye måten å skrive rapporter på kan potensielt bidra til å redusere distansen. Denne måten å skrive rapporter på kan gjøre det lettere for ungdommene å være aktivt deltakende og fremme egne perspektiver, da de både forstår innholdet og opplever at rapporten snakker til dem, og ikke bare om dem.

Avsluttende betraktninger

Målet med denne artikkelen har vært å vise hvordan Gartnerhaugen barneverntiltak jobber med relasjonsarbeid som plattform i møte med ungdom i barnevernet, og hvordan dette kan være en nyttig tilnærming. Gjennom artikkelen synliggjøres tre elementer som er spesielt viktige i relasjonsarbeid i møte mellom ungdom og ansatte: 1) Å møte ungdommene «der de er», 2) Gi ungdommene mulighet for medvirkning i eget liv og beslutninger om eget liv, og 3) Gjensidighet i relasjonen. Gjennom å legge til rette for en god relasjon kan gi ungdommene oppleve støtte, mestring og anerkjennelse, og de kan gis mulighet til å ta større ansvar og kontroll i eget liv (Paulsen, 2016a). Vi har vist at medvirkningsarbeid og relasjonsarbeid er prosesser som bygger på tillit mellom ungdommer og ansatte, og dette er et arbeid som krever at det brukes tid, og at oppfølging og tiltak skreddersys og tilpasses ut fra den enkelte ungdoms behov. Dette gjør at det er grunn til å reflektere over hvorvidt manualbaserte metoder i tilstrekkelig grad ivaretar barn og unges medvirkning, og om det legges godt nok til rette for å skape gode relasjoner i tiltak rundt ungdom i barnevernet.

Referanser:

- Berg, B. (2005). En stein i elva. Evaluering av et kvalifiseringsprosjekt for ungdom med Minoritetsbakgrunn. SINTEF: Trondheim.
- Bessell, S. (2011). Participation in decision-making in out-of-home care in Australia: What do young people say? *Children and Youth Services Review*, 33(4), 496–501.
- Bijleveld, G. G., Dedding, C. W., & Bunders-Aelen, J. F. (2013). Children's and young people's participation within child welfare and child protection services: a state-of-the-art review. *Child & family social work*, 20(2), 129–138.
- Fennefoss, A.T., & Jansen, K. (2010). *Praksisfortelling- på vei til innsikt og forståelse*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Fossestøl, B. (2004). Faglig artikulering av praktisk handling i sosialt arbeid. I Gamst, B., Halskov, T. & Lentz, B. (red.), *På sporet af kundskabens veje i socialt arbejde*. København: Socialpolitisk forlag.
- Gallagher, M., Smith, M., Hardy, M., & Wilkinson, H. (2012). Children and families' involvement in social work decision making. *Children & Society*, 26(1), 74–85.
- Gulbrandsen, L. M., Seim, S., & Ulvik, O. S. (2012). Barns rett til deltakelse i barnevernet: Samspill og meningsarbeid. *Sosiologi i dag*, 42(3–4).
- Hasle, B. (2013). Ungdoms deltakelse i lys av makt og anerkjennelse. *Barn* (3), 69–82. Norsk senter for barneforskning, Trondheim.
- Horwath, J., Kalyva, E., & Spyru, S. (2012). "I want my experiences to make a difference" promoting participation in policy-making and service development by young people who have experienced violence. *Children and Youth Services Review*, 34(1), 155–162.
- Jensen, B. S. (2014). *Inndragelse af udsatte børn og unge i socialt arbejde-reel inddragelse eller symbolsk retorik?* (PhD), Aalborg Universitet.
- Juul, R. (2010). *Barnevernets undersøkelser av bekymringsmeldinger: Diskursive praksisformer og barneperspektiver i den kommunale barneverntjeneste, og konsekvenser i forhold til barna*. (PhD), NTNU, Trondheim.
- Martinsen, J. T. (2012). Et kritisk blikk på evidensbaseringen i det statlige barnevernet: Hva virker og hvorfor? *Norges Barnevern*, 1–2/2012, 58–69.
- Paulsen, V. (2014). *Ungdom i risiko. Relasjonsarbeid og medvirkning i barnevernet*. NTNU Samfunnsforskning, Trondheim.
- Paulsen, V. (2016a). *Ungdommers erfaringer med medvirkning i barnevernet*. Fontene Forskning (1/2016), 4–15.
- Paulsen, V. (2016b). *Ungdom på vei ut av barnevernet: Brå overgang til voksenlivet*. *Norges Barnevern*, 01(93), 36–51.
- Røkenes, O. H., & Hanssen, P.-H. (2002). *Bære eller bryte: kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Sagatun, S. (2005). *Vanlig og uvanlig: miljøarbeid hjemme med 14–18-åringer*. (PhD). NTNU, Trondheim.
- Sagatun, S. (2008). *Kunnskapsforståelser i hjemmebaserte barneverntiltak*. *Nordisk sosialt arbeid*, (28), 1.
- Thrana, H. M. (2014). *Kjærlighet- en anerkjennelsesrelasjon i arbeid med utsatt ungdom*. Fontene Forskning, 01/14, 4–17.
- Thrana, H. M. (2015). *Kjærlighet og sosialt arbeid: en studie av kjærlighetens betydning i barnevernets praksis*. (PhD) Lillehammer University College.
- Trondheim kommune (2016). *Gartnerhaugen. Årsrapport 2015*.
- Trondheim kommune (2015). *Gartnerhaugen. Årsrapport 2014*.
- Ulvik, O.S. (2009). Barns rett til deltakelse – teoretiske og praktiske utfordringer i profesjonelle hjelpers samarbeid med barn. *Tidsskrift for norsk psykologiforening*, 46, 1148–1154.

Trondheim kommune
Gartnerhaugen
PB 2300, Torgarden
7004 Trondheim

143038 • April 2018
Layout og print: Skipnes Kommunikasjon AS

